

Den andra Boken.

I. Capitel.

Om den Americaniske Provincien Nya Sverige / wid Virginien, deras belägenhet och fruchtbarhet.

DENNE PROVINCIEN Nya Sverige / är belägen uti den Norre delen af America och Landskapet Virginien, hwilket förmenes af somlige hafwa sit namn bekommit / antingen utaf en fläck der wid Stranden / så kallad / eller och af Konung Viguina; Men rättast af Drottning Elisabet uti Engeland / hwilken alt stadigt lefde uti sit Jungfrustånd: det ligger 37. grad: til sin högd (som det Virginiske Compagniet Anno 1606. hafwer det landet igenom sökt och befunnit) sträckande sig öster uth / emot stora Oceanum, söder / til Floridam norr, til Nya Franckrike / och väster ut / til de här til dags okunnige Länder; Men sielfwa the Swenstas Land Nya Sverige ligger til sin högd 39. grad. och 40. min. /

min. / på bägge sidor wid De la Ware Revieren: förfat-
tandes uti längden ifrån Cap: Inlope i Bayen, 30. milj wid
pass / alt up til dess strömmande store affal nord ost; hwil-
ket the Swenske utaf dess rätta ägare the Americaner sig
styckewjs tilhandlat hafwa. Bayen eller Inwiken är 9.
milj lång / och 6. a 7. milj bred: the Americaner kalla den sam-
ma Poutaxat: the Engelske de la Ware Baije, af Mons. de
la Ware en theras Capitain, som detta Revieret under Am-
miral Jacques Chartier Anno 1600. upptäckte: the Holländ-
ske Suidt Revier van Nieuw Nederlandt / til en åtskilnad
ifrån Nord Revieret som the wid Nya Amsterdam besut-
to: men the Swenske kalla den Nya Sweriges Ålfwen.

Hwad detta Landets Fruchtbarhet widkommer / så
hålls det för det lustigaste och fruchtbaraste uti hela A-
merica; emedan det öfwerflödar både utaf allehanda slags
Diur / Foglar / Fiskar / dyrbara Trån och allsköns Fruch-
ter: skolandes ey heller kunna någon lustigare orth finnas /
beqwämligare til allehanda plantering och bättre komer
öfwerens med våra Kroppars constitution än åfwen den-
ne; Hwilket ock Capitain Joh: Schmidt uti sin Resebeskrif-
ning om Virginien 1622. nogsamtt bewitnar / der han såle-
des skrifwer: Stulle then gunstige Läsaren komma
i detta Landet / så singe han wiserlig se en rätt Lu-
stegård uti Werlden: ty det öfwerger alla Landsta-
per uti Europa och America uti lustige och segelrike
Watn: I detta Lanskapet äre ock sköne / höge Bårg /
nedrige Dalar och andre friske Watn: warandes der
all ting skönt och härligt / at man wäl kan säja / det
Gud hafwer såsom tillsta / och på en gång / uti det-
ta Landskapet / welat Menniskan för ögon ställa
ett konstigt extract och afbildning af hela Werlden.

Der

Der äre ock många små obebodde Öar/ och stå fulla med Trån/ seendes uth lika som små skogar eller lundar ic. och widare förmåler han: det är på denne Orten en öfvermåttan sund Lufft fruchtbart Land/ lustige och nyttige Waru/ så at iag intet tror/ at näpeligen en sådan Ort uti något Landskap kan finnas/ derest för Meniskian beqwämligare och anständigare wore/ än denne: Och at iag detta Landet med fåå ord må beskrifwa/ så är det så bestaffat / at alt hwad Muscou och Polen hafwa af åtstillige slags Kåda och Bet/ Fisk och många andra saker: hwad Francrike hafwer i Wijn och Salt: Spanien i Jern/ Stål/ Sikon/ Wjn och annat mera: Sådant kan man der (efter Engelandernes berättelse) innom halfthundrade myl/ noggsamt hafwa uti stor myckenhet / och förråd för det hela Konungariket.

När the Swenste aldra först äre komne seglande til detta Landet/ hafwer det ock them så lustigt och liusligt förekommit/ at the intet funnit något likare namn/ at gifwa den Orten som the först anlände til lands på/ än at the den samma/ för des liuslighet/ Paradiset eller Paradjs udden kallade; hwilken wid Cap: Inlopet i Bayen belägen är/ och af strart här wid bifogade Afritning sees kan.

När nu förtiden warande Gouverneuren der samma stades Sir William Penn, anställte sin resa tij Anno 1682. in Novemb. och the kommo der emot Landet/ hafwer them mött en sådan skön och liuslig Lucht/ uti Lufften/ lika som den skulle kommit ifrån den bästa wälluchtande Trågård/ som nys hade kommit i Blomma; hwilket Franciscus Dan: Pastorius J. V. Lic. und Friedens: Richter in Pensylvania,

uti

uti dess beskrifning förmåter; läggandes och desse orden till på ett annat ställe: the skuggrike Trån och Busträsk/ äre der allestädes med Foglar upfylte/ hwilka med sine rara färgor och mångahanda stämmor/ sin Skapares Loff härligen uthbreda. Hwilket all/ nu warande de Swenskas Prädikanter der sammastädes/ Mag. And Rudman och Herz Erich Björk uti sine Bref som the skrifwit der ifrån 1697. jämwal bekräfta/ och gör Mag. Rudman kortel. lika som et beslut der uppå med desse ord: In summa Landet må med rätta heta Canans Land/ warandes mig icke hälften sagt af dess fruchtbarhet.

Utaf Trån wärer der förnemligast: Rötebom/ Castanie/ walnöte/ Burbom/ Mulebärs/ Cypresse/ Muscateller/ Apel/ Päron/ Kirsbärs/ Blommon/ Krikon och sköne wälluchtande Sallsenbras-Trån/ samt Pärschen och Bjndrusfwor af åtskillige slag/ och Cedertrån 2 a 3. sammar tiocka/ Gran/ Tall/ Björck/ Asp/ Ask/ Lönn/ Lind/ Hasel/ Hagtorn och Alctrån; men med fast annor skönare och luftigare Lucht begåfwade än här i Swerige och på andra Orter ic.

Af Diur finnes der/ Leijon/ Leoparder/ Björnar/ Elgar/ Hiortar/ Bäfrar/ Uttrar/ Espaner/ Minkar/ Kattloar/ swarta Sablar/ Mårdar/ Lodiur/ Pantardiur/ wilde Kattor/ Wildswojn/ Käfwar/ Wargar/ Harar och Desmanskattor ic.

Af Foglar wankas der: Swaner/ Gås/ Kalkoner/ Lomar/ Fasaner/ Tranor/ Hågrar/ Ornar/ Falkar/ Dufwor/ Turturdufwor/ Ander/ Papegojor/ Kiädrar/ Akerhöns/ Uckerhöns/ Raphöns/ Hiernar/ Kramsfoglar/ Starar och Trastar: Jämwal åtskillige slags Sångfoglar, såsom Nechtergaler/ Dommare/ Steglisar och

Siffror 20. Utaf Gås finnes der åtskillige slag / om hwilka the Swenskas Gouverneur Herz Johan Risingh uti sin Berättelse om Nya Sverige dat. Elbingen 3. Junii 1656. sålunda skrifwer: The hwithusdade Gåsen komma tjt sidst in Martio söder ifrån / och blifwa theer wid pass 14. Dagar: Sedan komma the hwitbrokote / blifwa ock der så länge / och draga sedan norr uth; hwar utaf dömmas kan / at theer måtte wara något Revier, Siö eller Watn: och är det wäl consideration wärt / at om Hösten in medio Septemb. til med. Octob. komma tjt i Revieret Gås norr ifrån och äre allenast grå / och draga sig söder uth med stort skry / i så stora hopar at ingen det tro kan. På bemrte tjder komma och fara jämwal Swaner / Traner / Hägrar / Under / större och smärre / Snippor / Strandlöpare och andre sådane.

Fisk är der ock åtskillige slag: såsom Stöör / Twalt / Dickop / Cabeliau / Lar / Forell / Makril / Räcker / Gaddor / Hornåddor / Brannar / Aborrar 4. slag / Mörter / Sill / Allar / Lakar och Neundgon etc. Af skalfisk finnes där: Ostron / Hummer / Kräftor / Tastkräftor / Siö- och Landz- Skildpaddor / Snäckor samt Muslor: och alt detta utaf åtskillige slag. Hwalfiskar samt Marswin synes ock der ofta / som gå med Floden up i Revieret. Sådant och mycken annor Frucht / dels of bekant dels obekant / finnes der alt wildt i stor myckenhet / och uti Joh:s Lund:i Gotfr. Historia Antipodum pag. 171. 172. 176. och 191. widtlöfftel. upräknas; Men det som the Christne med sit plantera / är Hwete / Råg / Korn / Hafra / Bohwete / Risgryn / Arter / Bönor / Pompor / Meloner och allahanda slags Krydder som här uti Trägårdar wara.

Der

Der wåreer ock et slags Såd / som kallas Magijs, men
 här Indianiskt eller Turkiskt Hwete / i stor ymnighet / be-
 skynerligen när den planteras; Hwilken Engelandaren Reich-
 hardt Greinville uti sin Resebeskrifning om Virginien 1585.
 med desse ord beskriswer: Magijs seer ut lika som En-
 gelske Arter / och är til färgeri mångahanda / hwit /
 röd / gol och Himmels-blå: När den males kan der
 utaf godt Bröd bakas / the Engelska hafwa ock
 den samma såsom Korn tilberedt / och der af swagt
 dricka brygd / och när man lägger god Humbla der
 til / gifwer den thet starkaste Ohl: Kornen äre öf-
 wermåttan fruchtbare / ett allena gifwer af sig 1000.
 1500. och wäl 2000. Denne Magjsten är rry handa slag/
 utaf hwilka de twenne wåra 6. eller 7. stor högt /
 och mognas inom half elfte eller tolfte Wecka:
 det tredie sküter sig ongefehr 10. stor i högden / och
 warder uti halffierde Månaden mogen. Samma-
 ledes warder och den af fordom Ingenieuren i Nya Swe-
 rige Herr Pehr Lindström / i des handskrefne Tractat om
 detta Landet / som här uti Kongl. Cantzelliet förwaras i
 det VII. Cap. med sådane ord afmålat: Maijs, eller det
 Indianiske Hwetet / werer thet med hwite / röde / blå /
 liffärga / brune / gule och brokote Ar: planteras med
 Kupor i fyrkant / såsom Humblan här i Sverige;
 och uti hwar Kupa sätter man 6 eller 7. Korn / wår-
 er så hög / at han står en aln öfwer Karlen / och på
 hwar stielka 6. eller 7. Ar / med länge / smale och spit-
 sige Blad / som Swårdz hwaßen här i Sverige /
 doch äro Bladen af lika Coleur med Kornet / der ef-
 ter blifwer Ar / a $1\frac{1}{2}$ quarter / men måstedehls $\frac{1}{2}$ aln
 länge / en part tiöcke som tiöckeste Armen / somlige
 smalare /

smalare/ och efter som the äro tiocke til/ med 10/ 12/ 13/ ia och 14. radar Korn omkring ända up i topp; hwilken är en 1000. faldz Gudz Wälsignelse. När dese aren äro nys mogna och man wärmer dem litet på Glöd/ så äro the uturmättan naturelle och liuslige til at äta. Utas den hwita och gule Maysen så batas Bröd/ men af den röde/ liffärga/ blå/ brune/swarte och brokote/ mältas til Öhl/ som blifwer mycket starkt/ men icke synnerlig klart. Denne Magys hafwer ock någre Curieuse Män/ planterat här uti sine Trägårdar/ och är befunnit at den/ när här warit wackra och torra Somrar/ jämwäl har kunnat wära och til sin mogenhet kommit/ hwilket iag ock både sedt och pröfwat hafwer.

Der finnes jämwäl ' ibland annor/ en öfwermåttan skön och kostelig Frucht/ som af the Swenska kallas Wattulemoner/ the wära på Rankor såsom Pompor/ och äre en part af dem så store/ at man kan få öfwer tre kannor Must uthur en Wattulemon: När han blifwer upsturen/ så får han straxt en liffärga Coleur innan/ det som då inuti omkring skalén wärex / 2. eller 3. fingers tiokt/ har en öfwermåttan liuslig och skön smak/ och smälter i munnen lika som Socker. Dese brukas der om warme Sommaren til äta och dricka/ som läska ock kyla en Menniska krafte-ligen.

Der wärex ock ett slagz Pung-peppar 7. quarter lång/ med 2. eller 3. fingers brede/ brune Ballhor; Men så stark och amper/ at när man bruter allenast en liten bit der aff och kaster den sonderstöt i Maten/ så får den mycket starkare smak der utaf/ än af annan Peppar.

Här wid kan man ey heller förbigå at nämna den

wårt och Ort som detta Landet måst är bekant utaf / och i denne tiden uti Europa som brukeligast / nembl. Virginiskt / Tobak / det wårex der wildt i stor myckenhet ; men planteras / efter förbemelte P Lindströms Berättelse / på följande sätt : Först sås deß Frö på Plante Sångar åfwen som Kålsfrö / sedan när plantorne blifwa så store at the sättias böra / så planteras de i Kupa / en i hwar je Kupa / och den wårex så hög at hon står Karle under armarna ; det skal ock wåra Saltpetterjord / uti hwilken Tobaken såas och planteras / som på den orten intet är ondt efter. Hwar Månad eller hwar 3. weckor emillan / gå the omkring sin Tobaks Plantage, och bryta af topparna på hwar Planta / indantagandes dem man wil hafwa til Frö-plantor / der igenom slår deß krasst neder uti Bladen / elliest blifwer han ey starkare än annat tørt Gräs eller Hö. När Tobaken blifwer mogen / hackas han af stielkarna som Kåhl ; och äre store Tobaks - Huus bygde / der uti han torkas ; Hwarest the honom både under tak och omkring wäggarna med spetor upsticka : sedan när han befinnes lagom torr / inpackas han uti store Fat / och så försendes til andra Orter.

Widare / är detta Landet icke allenast med floder och friske-utan ock med mineraliske och hålsosanne Watern wäl försedt / och af den Alzmåchtige Guden så förordnat / at det som ligger affides och något långt up / är mycket fruchtbarare än det som wid fiske Watern är beläget.

Den store och små Bostapen trifwes jämnwål / så uti detta / som andre Americaniske Länder / mycket wäl / och förökar sig öfwermåttan / så at then Spanske Historie Skribenten Anthon. de Herrera förmåler om en man som haft twänne

tvänne tackor / hwilka på tje Åhrs tid / skola hafwa utaf sig fyratjotusende Får aflat. När the Swenske först kommo dit / hafwa the intet mera haft med sig / än allenast ett eller två Par af hwart slag / hwilka sedan på kortt tid så fördöfades / at man der på intet något tahl wiste / utan war alt fult i stogen / och hwilken som behöfde / fick der fritt efter behag taga.

Förutan alt sådant som nu förmåst är / berättat och några at der skal finnas åtskillige Metal'er, och der ibland både Gull och Silfwer. At der skal wanka Gull bekräftat jämwäl Ingen. P. Lindsiröm i sin fören:de Traktats V. Cap. med följande exempel / som sig der i then Swenske Gouverneuren Herz Johan Brink tid tildragit: En gång (strifwer han) hafwer en American varit hos bemelte Gouverneur, och då han fick se at hans Fru hade en Gullring på fingret / frågade han henne / hwad går du och drager sådant skarn på tina Finger effter? hwilket när Gouverneuren Hörde / frågade han American om han kunde skaffa honom sådant / så wille han gifwa honom mycket annat godt igen / som honom kunde tiena; hwarpå han swarade ja / sådant wet iag ett helt Bårg fult med: Gouverneuren tog så fram en samn rött och blått Fris / samt Bly / Rent / Speglar och Synålar 2c. wisandes honom och sade / see här hwad iag skal gifwa dig / at tu wil skaffa mig ett stycke der af til proff; men iag wil sända twänne af mine Karlar med dig; hwilket han intet wille / utan sade / iag wil gå först och skaffa dig proff / om det dig då tienar / så är tid nog at tu skickar någon med mig: der med låfwade han prof och emottog så Accidentierne. Några dagar der efter kom han igen m

ett stycke så stort som ett par Rynnaßwar / hwilket bemelte Gouverneur proberade, och befans wara mycket godt gull / bekom och en temnelig hoop der af / som han sedan lät giöra Gullringar och Armband utaf; lofwade så American mycket mehra i föråring / om han wille wisa wåra Karlar som han wille / skicka med honom / hwarest derta Bårget låge; hwilket han och låfwade / men sade sig intet denne gången hafwa tid der til / utan wille efter någre dagar komma igen / bekom åter något til skånks: Men sedan bemelte American kom til de andre och begynte skryta för dem / nödgade the honom at betånna hwarföre han desse skånker bekommit hade; hwilket när the singo weta / slogo the honom ihål / på det at denne Orten icke skulle blifwa of kundgiord / menandes at det skulle lända dem til något mehn zc. Ytterligare om Nya Sweriges Landz belägenhet och beskaffenhet / kan ses af här wid bifogade Afritning och följande Capitel; hwilket utaf twånne B. Lindströms Relationer är utdragit / och i tienlig ordning fört.

2. Capitel.

Om Nya Sverige / til alla the förnämsta Orter och Namn som på des bifogade Afritning finnes kortl. beskrifwit.

Detta Revieret är besätt med en stor myckenhet af the Indianer / och särdeles Nationer som det beplanta / beståendes Uti sex åtskillige Plazar nemligen. Poaetqvissing, Pemickpacka, We-
qvi-

NOVA SVEDIA hodie dicta PENNSYLVANIA

Anno 1634 och 1655
 Aeterna Nova Svecia cum
 adij Rivieris et Landi situatione
 et besa genhet oftagen och till larts
 furd af P. Lindström
 Ingeniör

The Campanius Holm fecit.

THE SPECIALLY DRAWN MAP

Printed and Sold by W. B. MASON, at the Sign of the Sun, in Pall Mall, London.

qviqvenske, Wickquakonich, Passaiunck och Nittabakonck; warandes på hwar Plats en Öfwerste eller Sackheman öfwer sitt Folk: och är detta ett mycket fruchtbärande Land / så at det öfwerflödar af allsköns Fruchtbahet.

Öster om Revieret.

Caput Maij, ligger uppå 38. grad. och 30. min. Södwäst ifrån Cap. Maij ligga 3. Bankar i rad / intet djupt under Watnet; och at segla emillan dem / är intet säkert / utan det säkraste är / at gå emillan dem och Cap. Maij. Allt ifrån Caput Maij och Cap. Hinlopen, äre Östers bankar och Öster-Strand in til Bomties udden / å både sidor at finna: ia / sielwä Östrander / skal wäl wara så stor / som hon fås här med skäl och allt.

Wid Oijtlessingh, Elfsborg eller Asamohackingz-stranden / hafwer the Swenskas Forte tilförene stadt; men efter en tids ödesättning hafwer det förfallit och yttermera af Kenappi (the Indianer) alldeles i grund förbränt och ruinerat.

Uthi Kagkikanizackins-Rijl / är swart Jord med Sand beblandat / och är sundare Ort der at wistas / än wid Oijtlessingh, är och så en beqwämlik Ort til plantagier / hwarest frodigen allehanda kunna wära / särdeles Tobak.

Ifrån Kackikanizackien til Memiraco, äre in om det streket någre Dar / som doch intet annat äre än luter Rijtflachter [lika som här i Sverige uti de dyoge Insidorne Flyet plågar wära med den treäggiote hwasen] med osänelig stor myckenhet af tiocke och starke rötter sammantwuren / så at de bära Karlen at gå uppå / men under står Watten och Dy. Uti dese Rijtflachter / wära ett slags

rötter ut med Landet öfwerflöddigt / som af the Swenska
 Fallas Swjne-Roswor / i påscende och smal nästan som
 Arte-stockor / hwilke the Barbarer nära sig med / när theas
 Bröd och Söd tryter. Med desse rötter hålla ock Swinen
 sig uppe med öfwer Winteren / hwar af the blifwa mäch-
 ta feta: the tagas der då intet in / utan gå i skogen Win-
 ter och Sommar som Wild-Swin at öka sig / och när man
 någre of dem slachta wil / så skuter man dem ihäl.

Allt ifrån Obijsqwahofst och til Naraticons-Rijl /
 wärer stor myckenhet med Calmus allestädes uti Rijtslach-
 terne. Uppå denne platsen emillan Memirako och Makles-
 Rjlen / wärer stor myckenhet Walnöte / Castanie / Berschen /
 Krikon / Plonimon / Cypress / Mulbärs och Fiskestrån / samt
 många andra rare Trån / som man ey kan namn gifwa /
 finnes icke heller på någre andre orter uti Revieret.

Allestädes wid Reviars Ranten / ifrån Camel-Rjlen /
 och in til Tetamekanckz-Rjlen samt der och hwar i
 skogen / wärer stor myckenhet med hwita / bruna / blå och
 röda Wjndruswor.

Wid Arvames och Tekoke, hafwer Holländernes
 Forte tilförene städt; men är nu af Renappi i grund för-
 bränt och ruinerat.

Mit före Hiorte-Rjlen / wärer Berschen och uthur
 måttan wälluchtande Salsfralle-Trån.

Ifrån Aqvikonasra och til Sineessingh, är et högt
 Land och intet mycket beqwåmligit at bruka: på denne
 Orten wexer Fiske-Trå / hwilket är likt Burbom och lych-
 tar som rå Fisk; det rennar intet eller låter klyfwa sig / u-
 tan när man hafwer biordt med annor Wed / Eld på det
 samma / smälter det bort. Här wid Sineessingh, plåga
 Renappi

Kenappi fånga mycken Stöör / Ewalt / Ditop / Skilpad-
dor samt annor Fisk.

Mit före Rankoqves-Rijl / wårer Humbla / och om-
kring Allajungh Sampa 2c.

Ifrån Qvinkoringh til Rankoqves-Rijl / är ett
bårgachtigt Land; doch icke sådane Bårg som här i Swe-
rige / utan Mull- och Sand-Bårg / Backar eller högar:
Doch der som någre Bårg finnes / under dem / så är icke w-
tan / med mindere the måstedels äro af naturen inclinerade
til Metaller; Såsom wid Mekansio-Sippus, der finnes
Bårg in under ut med Wattnet / hwarest är god Silfwer-
Malin: och mit före det Bårget wid Reviers Kanten / lig-
ger stranden all öfwer med Fyrstenar / när man dem som
råt trinde äro / sönderslår / så finner man der uti Rårnor
som små Arter / större och mindere / af klart Silfwer / af
hwilka iag der många 100:de har sönderlagit och uttagit /
friskwer merbem:te Lindsström. confer. Sup. pag. 35.

Rankoqves-Rijl / är en fiskrif Rijl / och navigabel
med stora Farkostar / diupet löper ut med stranden / det al-
lenast är wårst / at der ligger ett Grund mit uti / söder åt
Aquikanasra.

Uti Warentapecka-Rijl söder om Revieret, är en
platz mit uti Rijen som aldrig fryr / hwarest altid Swaner
plåga hålla til.

Ifrån Weræntapecka til Trakonik, är et högt
och bårgachtigt Land / doch sandigt och Mullachtigt: Re-
vieret är grundt samt der och hwar stengrund / Rijtflachter
och Kruppelbuskar. Ifrån Traconick och ända up åt Ö-
stersidan / är det skönt och beqwämt at båra swart Magiis
som Liåra; hwarest the Barbarer hafwa i många åhr plan-
tat;

tat: något ondt är der at komma med Farkoster til Landz. Der boe ock mycket på öfwe sidan der up åt/ af the Manteler, hwilken Nation ock tillräknar sig Revieret Justo titulo possessionis: the äre nu mycket igenom Krig och Drög förminskade. Landet derinnan före är mycket rikt med Bästrar/ Uttrar/ Esparj/ Minokai/ Kattlofer/ Elgar/ Björnar/ Wargar/ Hiortar och Leyon/ samt allehanda andra Wildiur: stor myckenhet med Swaner/ Gås/ Kalkoner/ Dufwor/ och annor wild Fogel.

Poetqweffingz. Kjl/ är af naturen särdeles utwalder til alla de bästa lagligheter man wil önska: der är högt Land å bägge sidor/ och det första fallet/ kan icke wara öfwer ett Mousquete skot ifrån sielfwa Revieret: med Farkostar kan man ock så när komma Dwarnstället/ at man alt kan med Tåg uphisa.

Menejeck, är en stor Kjl/ men icke heller så beqwäm som Poetqweffingh.

Wid Reviers fallet Asinpinck och oswan före wid Reviers kanten/ är wäl landet rikt och med stor myckenhet af plantagier beplantat/ doch icke synnerligt bärande til Korn; men med osänelig myckenhet med Windruswor/ hwita/ röda/ bruna och blå öfwerwärt: at der Landzens Inbyggare/ med någon som hade förstånd om des prästande woro försedde/ så stulle det wara et rikt Land med Wijn. Så är ock detta Landet in åt/ der man ey wet någon ända der på; utan förmenes wara en Terra Continens: ey heller hafwa the Swenske ännu med längre in i Landet boende Wilde/ eller någon annan wilst Nation haft sin Handel och conversation med/ än som med the Swarte och Hwite Minquesser; hwilka ey heller weta någon ända der

Da der på / utan så långt som the warit in åt landet / så är det med Wilde Nationer, brede wid Nationer, af åtskilli-
ge slag besat.

Wäster om Revieret.

Wid Cap: Hinlopen, wårer Landsens Såd Ma-
giis i stoor ymnoghet.

Emissan Mordare - Rjlen och Warge - Rjlen / wårer
fullt Mulbårs / Cypresser och Enebrån / 2 a 3. famnar tioc-
ka. Wid stranden på bemelte Plaz / finnes skön Ång och
mycket gräs

I Warge - Rjlen Finnes Swartlera: när hon blif-
wer beredd / tienar hon til Bleck / och är så god at skildra
med som Kulswart Der är ock Blålera: När den blif-
wer tempererat, passerar hon i skildring för blått Lack.

Wid Spinneludden drifwes med sunnan Wäder als-
tjd uppå stranden fullt med Siöspinlar / hwilka af sig sielfs
we intet äre mächtige at komma til siöns igen: the äro så
store som Skilpaddor / hafwa ock nästan sådane huus öf-
wer sig / doch af golt Horn / hafwa många fötter och en
half alns länge rumpor / som en trekantig Säg / med hwil-
ka man kan säga af det hårdaste Trå med: När the blif-
wa wäl kokade och lagade / smaka de så goda som Hummer.
Uti Amkekilen finnes Blålera.

Trån Menejackse - Rjil och til Christinæ, är et slåt
och mycket kosteligt fruchtbarande Land / godt och beqwämt
til alt hwad man der wil plantera / så wårer det med stor
ymnoghet: är ock med Farkostar beqwåmligt där at kom-
ma til Lands.

Wid Christinæ - Rjil / är Skansen Christina up-
bygd / och sedan framman för den / en liten Stad af In-
geni-

genieuren Per Lindström affstakat / och sedermera bebygd; men uti belägringen af Holländerne i grund förstörd. Denne Christinæ = Kjl / är en diup och segeltrj Kjl / löper långt up i landet / och är på bägge sidor / så wäl som up til Menéjackse Kjl af Naturen et beqwämt Land / til allehanda planterande / samt allehanda slags rare fruchtbårande trån / ja / ett sådant fruchtbårande Land / som pennan finnes för swag at beskrifwa / berömma och uphöja: ja / för des fruchtharhet skuld / så må det kallas et Land flytande med Miölk och Honung. Conf. sup. pag. 29. 30.

Här wid Christinæ = Kjl / wårer ock Windruswor i stor öfwerflöd / och hafwa de Swenste en gång funnit der en Wjn = Rancka / som warjt två alnar tiock / hwilkens Tiocklek man aldrig på någon Rancka förr sedt eller hört hafwer.

Wid Tennakongs - Stranden / är Gummi gutta : när den blifwer brukad / är hon så god som gelb Ocker ; men der uti Landet brukas den intet annat til / än at färga Kyllrar med. På denne Orten wårer Walnöte / Castanie och utur måttan sköna wälluchtande Salsefrasse trån. Söder om Tennakongs Eyland / ligger en Insiö / der alltid är fullt med foglar uti.

Fogleland, är en hwijt Sandholma som ligger torr om Sommare.

uti Swapeckfisko eller Hwitlers Kjlen // finnes sköna Hwitlera / när den blifwer torr och tempererad / är hon så god som Blyhwit.

uti Hwiskakimensi = Sippus eller Kjl / och wid Nöteboms Du finnes Rödlera: När den blifwer wäl riswen och tempererat, kan hon brukas i stället för Cinober.

Isfrån

Ifrån Windrufwe-udden och up til Nittabakonck-
wärer ofäjelig mycket hwite/ brune/ blå och röde Wjndruf-
wor.

Ifrån Nejakue och til Poenpissings- Kjl är inte:
Landet hwarcken af the Christne eller Barbarer bebygdt; oant
sedt det stiner af fruchtbarhet: och wid Reviere Kanten fin-
nes ingen förhindring med långgrund eller rjtsflachter som
förhindra passagien til Landz/ stranden allenast är stenog.

Mit före Poenpissing wärer Cef/ Graan/ Lönn/
Nötebom/ Bööf och Aletrån.

Ifrån Sipaessingh och til Nyecks- Kjl är så godt
Land/ som wid Sipaessing, allenast at det sträcker sig intet
så widt in åt Landet/ utan i en krok omkring Kjlen: och
är der skönt Boskaps Bete til funnandes.

Mit före Poaetquessingh håller ett slags Fisk til/ med
stora Lånder; hwilken de Barbarer kalla Manitto/ han slår
i Watnet grufweliga/ sprutandes det som Hwalfiskar/ och
finnes ingestådes mera här i Revieret.

Uti Merckatz- Kjlen wärer Humbla: Här mit före
och omkring Plommon-udden, wärer mycket Bööf/ Plom-
mon/ Mulebårs och Castanie Trån.

Omkring Wickons Sippus eller Gädde- Kjlen/
wärer mycket Perschen och Wjndrufwor/ samt i Rjtsflach-
terne Calmus.

Mit före Sipaessing och omkring Mehanhickan,
wärer hwjt/ swart/ blå och röd Cef.

Wid Sanckhickan wärer Winter Cef/ som löfwe-
t sitter på öfwer Winteren/ och intet faller af förr än om
Wären.

På platsen omkring Fallet Alumingh, wårer Wal-
nöte/ Castanie/ Berschen/ Mulbårs/ Plommon och Krikon
Trån/ samt Bjndrusiwor/ Hampa och Humbla.

Här uti Revieret finnes ock en rund wårt/ hwilken
kallas Callibas och wårer på Rankor som löpa ut åt Jor-
den lika som Pompor: the äro runde såsom en Pårone
figur, en part så store som de största Pompor och en part
hel små såsom Snuf-Tobaks Dosor / äre gule/ släte och
tunne som glaas/ hårde och sege som Horn: at om the än
falla i gälswet / så gå the icke gärna sönder: inman äro the
fulle med Kärnor lika som Pompe-kärnor. När these äre
utgrafne/ så hafwer man et skönt rart Käril der af / om
man wil låta det wid den skapnat som det då hafwer / eller
man wil säga det i tu til Credentzer, Boutellier eller Skå-
lar; så äro the för desz rarhet och skönhet skul wårde / at
bestås med Gull och Sölsiwor: en del af dem finnas så sto-
re/ som kan gå 3. eller 4. kannor uti.

Här wankas jämwäl ett särdeles slags Fisk som the
Swenska kalla Tarmfisk / och är utan Husiwud / et qwar-
ter lång och 4. finger bred som et sprund / doch något bu-
kot mit uppå / på hwar sida som et smalt reep / och uti alle
4. hörnen löper en lång smal Tarm uth / om 3. almars längd
och så tiocke som en grof Twinne-Tråd: med de första
två tarmarna suger han til sig maten / och de andre två
gifwer han den ifrån sig: han skuter dem ut och drager
dem åter tillsammans igen när han wil / at de intet synas /
och der med förer han sin Krop hwart han wil med stor be-
händigheit / som är rät under at se uppå: sielfwa Huset om-
kring Fischen är af brunt Horn.

Der til med finnes ock här et slags store och fastige
Ormar som kallas Ratteslanger / the hafwa Käftar som en
Hund /

Hund/ och kunna hugga och bita af en Menniskios Lem som han wore med en Nre afhuggen; på Stiertten hafwa the Hornleder som skal dra/ lika som Barmskaldrorne/ och när han märker någon Menniskia wara för handen/ så lägger han sig i ring och sätter up Stiertten at skal dra med/ som höres wäl 100. alnar ifrån Ormen/ och då kan Menniskian der af taga sig för honom til wära: han kan wara ongefes 3. alnar lång och tiöck som en Menniskios tiöckaste Been/ och så många Hornleder som han hafwer på Stiertten/ så många åhr är han gammal: hans färga är brokot/ swart och gol; doch är hans skinn mycket kosteligit för hafwande Qwinnor: när the binda det om sig/ så war da the strart lätteligen förlofsade.

Förenämde Land-Charta, wid hwilken den ena beskrifning, som detta Capitel är utdragit af/ war bifogad/ är utaf Ingenieuren P. Lindström uti en Taffla wid 4. alnars längd och 2. alnars bredd afritad; och satt uppe i Kongl. Rådssalen här på Stockholms Slott in til Åhr 1696/ då Hans Höghstsal. Kongl. May:t/ wår fordom Allernådigste och i ewig äminnelse gloriöwdigste Konung CARL den XI. af högpriselig nyt til Gldz rena Ords uthwidgande/ samt en särdeles Konungslig mildhet emot sine gamle Undersätare the Swenske uti America, lät den Catechismum som min Sal. Farfader Mag. Joh. Campanius Holm: fordom Pastor i Frösthult och Herenw/ uppå det der i Orten brukelige Americaniske språket/ öfversat hafwer / af Trycket utgå/ och den jämte et ansenligt tabl af andra Gudelige Böcker/ igenom trenne stickelige och lärde Prästmän til denne Orten försände; så wart för godt funnit / at och denne Charta wid samma tilfälle skulle i mindre Form afritas och i Koppar stickas; hwar igenom den samma så

wida som här ses wart ifrån förödelßen befriad: emedan hon åhret der efter 1697. den 7. Maij, då Stockholms Slott ynkel. igenom den beklaget. Wädelßen blef förstört / jämswäl ibland mycket annat omisteligit är förkommen.

3. Capitel.

Om Wäderleken och åhrsens Tjder uti Virgini-
en och Nya Sverige.

Wad Wäderleken och åhrsens Tjd uti Virgini-
en och Nya Sverige anbelanger; finnes de äfwen så wäl wara der föränderlig som här / så at somlige Åhr äro der kallare och somlige warmare: det samma åhr neml. 1657. när här war så kall Winter / at Bält tilfrös och den tapre Hielten / Glorwürdigst i Minnelse Konung CARL GUSTAF med sin Armee gick öfwer Isen in på Fühn / Laland / Falster och Seeland / hafwer och der (som mig är berättat) warit så stor Kiöld / at Revieret hade på en Nat lagt sig så starkt / at en Hiort kunde der öfwer löpa / hwilket / som the Indianer hafwa berättat / skal der intet sådant förr wara i minneminnet skiedt. Elliest är der en tempererat Wäderlek / luftig och mycket hälsofam Luft / lagom fuchtig och warm / at intet kan planteras och säs / som icke der öfwerflödeligen wärer och tiltager; Och fast än der fyller ibland rågnar och är multit wäder / så warar det dock icke så länge som här / utan innan 2. eller 3. Tjmar äre förbi / får man straxt en klar Himmel och den blide Solenes skien igen åskåda.

Winteren warar allenast högst i två Månaders tid; ty först uti Januario, begynner det at blifwa något kalt / mitt uti förmerar Kiölden sig / och wid ändan blifwer den största

första vinteren / så at för Jul är föga kalt / utan måst bläst och rågn / men wid ändan på Jan. och begynnelsen på Febr. är der måsta Vinteren.

Våren är der mycket skön och angenäm / icke med någon storm eller hårdt Väder / utan med sachtta småt Rågn och klar Himmel.

Om Sommaren är der merendels luffig och medelmåttig värma / undantagandes / uti Augusti och Septembris Månad / då är der som varmast / och somlige åhr så varmt / at folket med stor längtan önska sig Rågn och mulit väder / ty då blifwer det strart swalare.

Hösten är der luffig och torr / med något kalt ibland / som Joh. Campanius wid åhr 1645. observerat. Här om skrifwer ock Ingen. P. Lindström uti sin handskrefne Tractat VI. Cap. med desse Ord: Winteren tager der sin begynnelse om åhret sidst in Novemb. och undertiden mit i Decemb. och ändas mit uti Januario. så at dess längd å den orten icke kan vara öfwer 7. 8. a 9. Wec. för aldrå högst / wål så stark medan hans tid är / som han kan vara starkast här i G. Sverige / och när han slår til är han måchta häfftig / at der hafz wågarne icke så hårt i Revieret inslogo / så skulle det med tioc Is på 3. eller 4. Nätter kunna lägga sig : och när han slår up / så bryter han hastigt löst i alla Klärlarne / at det med stor förundran är at se / och drifwer sin kos ut å Hafwet med Abba Flod såsom store Bårg / med ett sådant brakande buller och gny / såsom med en hel hop med store stycken hölz et continuerligt aflåfande / och då blifwer det strart warma Sommaren Rågn faller der inter ofta / men när det skier så skier / det måst med stort åskedunder /

at man med stor faslighet månd Himmelen åhöra och åskåda; ty när åskian går står Himmelen hel och hållin som han stode i brand / at det synes intet annat än Rök och Eldslagar. Observerat wid åhr 1654. Vidare om Åhrsens Wäderlek / hafwer min Sal. Farfader Mag. Joh. Campanius den tjd han war Pastor uti Nya Sverige / der sammastådes uti twenne Åhr nemligen 1644. och 1645. hwar Månad och alle Dugn / begge desse Åhren igenom / på det nogesta observerat och antecknat; hwilket som det alt för widlöfftigt wore här at införa; ty hafwer man af det ena åhret 1644. allenast detta förnemsta som korteligast welat uthdraga / hwar utaf alt sammans lätteligen lärer kunna skönjas och dömmas.

Januarius.

Uti denne Månaden war ifrån den 1. til 10. mulit och rågn / doch altid klar Solstin ibland och något kalt / med wästan / sunnan och nordan Wäder: ifrån den 10. til 20. war först kalt och föll nog Snö / sedan Regn och tiökt Töcken / doch Solstin ibland / med nordwäst / öst / södost och sönnan Wäder: ifrån 20. til 31. blåste kalt och hårde i förstone / sedan kom Snö och Snöglopp / ibland war warm Solsten / med nordan / nordost / wästnordan och sunnan Wäder.

Februarius.

Ifrån 1. til 10. war kalt och klart wäder / ibland warm Solsten och måst östan wäder: ifrån 10. til 20. regnade stundom och stundom haglade / der emillan war kalt och klar Solsten / med sunnan / nordan / södwest / östan och nordwest wäder: ifrån 20. til 28. war kalt / klar Solsten och något snio / sidst stilla / warmt och stönt Wärdwäder / med nordn och nordost Wäder.

Martius.

Ifrån 1. til 10. war wackert klart och stilla Wäder / sedan Rågn / Dunder och Blixt / ibland Snöglop och Hagel / med nordan / södost / östan och södwest wäder: ifrån 10. til 20. war wackert klart och stilla

stilla Wårwäder / stundom Rågn och stark Blåst / ibland Rimefrost om Nätterna / med sunnan / wästfunnan / nordan / wästän / södost / södwäst och wästnordan Wäder : ifrån 20. til 31. war Rågn / Blåst / Dunder och Blixt samt Hagel / der emillan warm Solsten / med nordan / sönnan / södwäst / wästnordan och nordwäst wäder / om nätterna stiernklart och kallt.

Aprilis.

Ifrån 1. til 10. war mulit / något kallt och måst rågn och wät / achtigt wäder / doch solsten ibland med nordan / westnordan / östnordan och södost Wäder : ifrån 10. til 20. war klar warm solsten / och om nätterna något rimfräst / ibland mulit och rågn samt dunder och blixt / med östan / wästän / södwäst och wästnordan Wäder : ifrån 20. til 30. wacker / klar och warm solsten samt småt rågn ibland / med östan / östnordan och södwäst Wäder.

Majus.

Ifrån 1. til 10. war först rätt stilla / klart / warmt och temperat wäderlek / sedan mulit och rågn ibland / samt dunder och blixt / med östan / sunnan och östnordan Wäder : ifrån 10. til 20. war wacker / klart / warmt och stilla wäder / ibland rågn och hagel samt blåst / dunder och blixt / med södwäst / nordwäst och nordan Wäder : ifrån 20. til 31. war klar warm solsten / rågn och blåst ibland / med wästnordan / wästän / östan och sunnan Wäder.

Junius.

Ifrån 1. til 10. war först nog rågn och klar solsten ibland / om sifer torka i några dagar / med wästän / sunnan och nordan Wäder : ifrån 10. til 20. stilla klar och warm solsten / litet regn ibland / och om en nat dunder och blixt / alt med wästän wäder : ifrån 20. til 30. klar och warm solsten / regn ibland samt dunder och blixt / med wästän / östan / östnordan och wästfunnan Wäder.

Julius.

Ifrån 1. til 10. war måst rågn och mulit / ibland dunder och blixt / med wästän och wästnordan wäder : ifrån 10. til 20. warm solsten / stilla och klart / jämwal rågn samt dunder och blixt ibland / med ö

stan och västan wäder: ifrån 20. til 31. warmt solsken / dock mulit och rågn ibland / med nordan / wästnordan och västan wäder.

Augustus.

Ifrån 1. til 10. war warm solsken och tempererat wäderlek / blåste och regnade litet ibland / med östan och östnordan wäder: ifrån 10. til 20. tørt och warmt wäder / ibland rågn / dunder och blixt / med västan / wästnordan och nordan wäder: ifrån 20. til 31. war i förstone mulit och rågn samt dunder och blixt / sedan klar och warm tempererat wäderlek / med öst- och wästnordan / södwäst / sunnan och västan Wäder.

September.

Ifrån 1. til 10. war först kallachtigt / med rågn / dunder och blixt / sedan warmt solsken / med nordan / wästnordan / östnordan / wästsunnan / sunnan och sudwäst wäder: ifrån 10. til 20. war stilla / klart och warmt wäder / ibland rågn dunder och blixt / med sunnan / nordan / wästnordan och östan wäder: ifrån 20. till 30. war klar / warm solsken / mulit och rågn ibland / och om nätterne något rimfrost / med östan och västan wäder.

October.

Ifrån 1. til 10. war klart och warm solsken / ibland mulit och rågn / och somlige nätter rimfrost / med västan / öst- och wästnordan / samt östan wäder: ifrån 10. til 20. war måst mulit / regn och kallachtigt med nordan / wästnordan / västan / och östan Wäder: ifrån 20. til 31. wackert klar solsken / mulit och rågn ibland / samt litet snö / med nordan / nordwäst och östnordan Wäder / somlige nätter rimfrost.

November.

Ifrån 1. til 10. war klart solsken och kalt / så at det frös litet Is på Watnet / ibland något mulit med Wästnordan / sunnan / nordan och sudwäst Wäder: ifrån 10. til 20. måst klar / warm solsken / ibland rågn / dunder och blixt samt hård blåst / med wästnordan / sudwäst och västan wäder: ifrån 20. til 30. klart solsken / dock kalt / frost / regn och snö ibland / med västan / wästnordan och sunnan wäder.

Decem-

December.

Ifrån 1. til 10. war Solstin och klart/ så at det frös Is i Sidstranden / ibland föll Snö / med västan / nordväst / östan och nordan Wäder: ifrån den 10. til 20. war warm klar Solstin / och blåste något kallt ibland / med västnordan / nordväst / sunnan / och östnordan Wäder: ifrån 20. til den sidste / war ibland stilla och önskeliget Wäder / ibland mulit / regn och frös på igen / med östan / sunnan / västan och nordost wäder.

Det följande Åhret 1645. kommer merendels öfverens med detta föregående / undantagandes at då intet hafwer varit så mycket dunder och blirt / men uti Augusto och Septemb: finnes der warit warmare och större hetta än i det förra. Uthi detta Landstapet / skall ock synas någre särdeles nye stjernor / hwilke alt stadiggt hålla enahanda polum / och skola them Europeiske Astrologis intet förwara bekante / som Fran: Dan: Pastorius i sin Beskrifning om Pensylvania. pag: 19. betygar.

Om solenes up och nedergång der sammastådes / hafwer Joh: Campanius detta följande antecknat.

Anno 1644. den 8. Februarii, gēf Solen up om morgonen / efter 6. i den 36. min: / och neder efter 5. 29. min: / den 9. Febr. up samma tijd / och neder efter 5. 30. min:

Den 9. Martii. gēf solen up efter 5. in mot 6. i den 48. min: / och neder kl. 6.

Den 2 Aprilis Anno 1643. som war Påskedagen / gēf solen up om morgonen kl. wid 5. / och neder om aftonen kl. 7.: war altså dagen 14. / men natten 10. tjuar lång.

Den 11. Maii. Christi himmels färdz dag / gēf solen up om morgonen litet för 4. med någre Scrap:, men neder om aftonnen kl. 8 med någre minuter; är för den skul dagen 16. tjuar lång in Maijo, med 5. eller 6. Scrap:, men natten 7 tjuar.

Den 13. Augusti 1645. / gif solen up någre grader es-
ter 5. och neder wid 6.

Uti Virginien är Differentia horarum 4. timar ifrån
Gambla Sverige; ty här går solen up 4. timar förr / och
neder 4. timar förr / än som der: så at när solen går up där /
är det wid middagen här i Stockholm eller Gamla Sverige.

Differentia emillan Sverige och Holland är en tjma;
men emillan Holland och Virginien / än trij timar / ty uti
Holland går solen up 3. timar förr / än som der uthe.

4. Capitel.

Om Virginien och der wid gränsande Provincier,
Nya England / N. Holland och N. Sverige/
på hwad tid och huru de af the Christne blifwa
upfundne

Lster man här til hafwer talat om sielfwa Landets
bestaffenhet / wil man ock korteligen tilse / huru
det af the Christne först är påfunnit och bebyggt
wordet. Belangande fördenkul tiden när Virgi-
nien är besökt och med Folck besat af the Christne;
så är det Anno Christi 1497. först uptåkt af en Portugisck
man Seb: Cabot wid namn och hans Engelske Slepyszfolk /
warandes sedermera den / sampt flere des Eringliggande
Dat / besökte af the berömlige Riddare Francisus Drake
och Sir Walter Rawleigh, hwilken ock gaf detta Landska-
pet namn / kallandes det samma sin Drottning Elisabet til ära
Virginia, wid pass Åhr 1584. hwars Bild uti en i Augs-
purg nyligen utgifwen Geographia således finnes affat.

VIRGINIAE
 N-ANGLIAE N-HOLLANDIAE
 nec non
 NOVAE SVECIAE
 Delineatio.

T.C.H.S.

VIRGINIA
NOVA VIRGINIA
NOVA VIRGINIA

1700

Dese Män hafwa mycken sijn användt til detta Lan-
 dets cultiverande: Och ehuru wäl det fuller är någre gån-
 ger af the Engelse efter denne tiden blifwit besökt; så wart
 det dock icke heller stort bebygdt eller med Folk besat / för
 än 1606. och der efter: thetta åhret skickades tjt en tenne-
 lig hop med Folk / under Höfwißmännenne Herr Georg
 Pophams och Gilbertz anförande / hwilka sig på den Or-
 ten som nu kallas Nya Engeland nedsatte: och efter the
 befunno ther wara beqwänligt at bygga och anlägga en
 Stad / fingo the öpet Bref af Konung Jacob I. på hela
 det stycket Landet i America, som sträcker sig ifrån 40. til
 48. grad. lat. Sept. kallandes det samma / som för är nämt /
 Nya Engeland; hwilket sedan Anno 1612. efter då sig
 Folk angoswo / som lust hade at der willja försöka sin Ly-
 ka / uti åtskillige stycken fördelt blef / så at det som nu kallas
 Nya Engeland / är wid 40 och 41. grad. lat. Sept. beläget /
 och hafwer på norr sidan Nya Frankrike / men söder Virgi-
 nien. Widlöftel. om Virginien kan läsas af Joh. Schmidtz,
 Richardi Greinviles och Richar. Waitbornes &c. Ameri-
 caniske Beskrifningar.

Wid förenämde tid neml. 1606 hafwa ock Holländer-
 ne begynt at resa til Virginien, och den med bebyggare at

besättia / nederfattandes sig strart wid Nya Engeland / och på den orten som nu kallas Nya Yorck; hwilket Land the sig tilhandlade / af the Engelskes då warande Höfwitsman M. Hudson, som och det samma uptächt hade / han försälde det åt them / doch utan sin Öfwerherre och Konungs wilja och wetenskap uti Engeland: Detta Landet begynte the Åhr 1614. at bebygga / och kallade det samma Nya Niderland eller Holland; men blefwo doch icke mycket långt der efter / af Samuel Argall Gouverneur öfwer Virginien der ifrån drefne och under Engelsk plicht och devotion tagne / til des de ifrån Holland åter wordo förstärkte / då de sig sedan i Nya Amsterdamb under egen Gouverneur igen mände besätta. Denne Provincien Nya Holland (eller som han nu nämnes / Nya Yorck) stal til sin längd emot norden icke tilfyllest wara bekant; men des bredd är ohngefer 200. mil / des hufwudfloder äre desse / Hudsonsström / Raritanström och Dalware bay: the förnämsta Dar der omkring äre Manahatans Insul / Longe Insul och Staten Insul; Manahatans Insul sträcker sig in i Landet wid 40. och 42. grad. mot norden / warandes 14. mil lång och 2. bred / och på denne är Nya Yorck belägen. Widare här om se Richardi Blomes Englisches America Cap. V.

Strart efter denne tiden / begynte tänkwäl the Swenske och någre Tyske / detta landet at besöka / och någre beställen med bebyggare at plantera / the förre wid de la Wareström och på den Ort som ligger til sin högd 39. grad. och 40. min: / mit emillan Wirginien och Nya Holland / the senare / närmare åt hafwet och wid Baijn / hwar om utför ligare i följande Capitel.

5: Capitel/

Om nya Sverige/ på hwad tid/ och af hwad
tilfalle det wart utaf the Swenska först be-
seglat och bebyggt.

Hwad tiden egenteligen wid kommer som detta lan-
det är af de Swenska beseglat och med folk besat/
så är det stedt uti den tappre och segeramme Hiel-
ten Glorwördigt i åminnelse Konung GVSTAF
ADOLFS regemens tid; Hwilken ibland sina
många för vårt R: Fädernes land wälgrundade och nyt-
tige författningar jämwäl icke utan wisse skäl/ förornade /
at et Americanist Compagnie måtte uprättas/ som så wäl
åt andra som särdeles på denna Orten handla skulle. An-
ledningen der til finnes en Holländsk Man hafwa gifwit
wid namn Vilhelm Useling/ han anmälte här först detta
Landet/ gifwandes der jemte tilkänna huru stödt och frucht-
bart det wara mände/ samt hwad för stor frucht och nytta
det kunde med sig bringa/ om et West-Indiskt Com-
pagnie til den ändan blefwe inrättat; til hwilkes uprättan-
de han sig och mycket utlagt hafwer som man kan see af des
Förklaring öfwer handels Contractet angående det West-
indiske södra Compagniet uti Konunga Riket Sverige /
stält igenom bemälte Wilhelm Useling, men af det Neder-
ländske språket utsat på Swenska af Trans: Reg: Erico
Schrodero Anno 1626. Uti denne söker han med många skäl
at öfwertala och beweka dem Swenskom til denne Ameri-
caniske handelen/ ibland hwilka desse de förnämligaste äre:
1. At den Christna Religion kunde der igenom
ibland Hedningarna blifwa förplantat.

2. At

2. At hans Kongelige Maj:z och Riksfens dräng-
el och inkomst skulle der igenom högelingen förbättras
förutan något Menige Mans besvär.

3. At det storligen skulle tjena Menige Man
til liffa; och förutan desse allmännelige nyttigheter/
skulle hwart och et stånd i synnerhet der af en stor
fördel förnimma: wisar och der til med/huru/ och på hwad
sätt den samman måtte inrättat blifwa/ samt at Sverige
hade så god beqvämlichkeit til köphandel/ seglation och åt-
skillige Handwarkz tilredande/ som något land uti Euro-
pa; och omsider slutar han sin förklarung med desse ord:
Om nu hwar och en efter sit ämne och förmågo wille
giöra här til sit bästa/ och icke här med fördröya
(nembligen at der til något sammanskiuta) den ena wän-
tandes efter den andra/ utan til detta wärket wara
den första/ så skal här ingen mangel blifwa på Pen-
ningar/ skal och thetta Konungarijket igenom Gudz
wälsignelse få et annat Öga/ Macht och Wälstånd/
än det här til haft hafwer. Menige Man skal i-
från store utlagor och tunga blifwa befriat/ och hwad
som yttermera skal utgöras/ det skal man lätteligen
weta til gåå/ och i längden här igenom förorsakas
et allmänneligt Wälstånd öfwer hela Riket/ thes-
likes skal den allmännelige Klagan öfwer de swära
Orlogs beskattningar och pålagor här med åter-
wända/ aldenstund här wises medel och utwägar/
med en stor fördel at blifwa där ifrån förlåsat. Ja/
slutel. skulle och detta wärket storligen lända Gudi
til Ura/ Menniskjorna til Salighet och Wälfärd/
Hans Kongl. Maj:z til tjenst/ Riket til fromma/ och
hwarjom

hwarjom och enom i synnerhet til nytta och fördel.
 Hwar om så wäl i åfwan:de Uffelinx Förklaring/ som Swe-
 riges Rikes Handel Compagniets Contractt, dirigerat
 til Asiam, Africam och Magellanicam, tryckt i Stockholm
 1625. samt Argonautica Gustaviana, tryckt i Franckfurt am
 Mayn 1633. vidare läsas kan.

I betraktande fördenstul til alt sådant/ stedde at för-
 bemålte gloriwördigst i åminnelse Konung GUSTAF, lät
 der om utgå et öpet Bref dat. Stockholm den 2. Julii 1626.
 uti hwilket tilbödes alla/ både höga och låga/ at the wil-
 le hwar och en/ efter råd och lägenhet til detta Compag-
 niet något förstiuta; Om hwilkets fortsättiande jännwäl
 uppå Riksdagen följande åhret 1627. vidare wart rådsla-
 git och för ofwann:de skäl och orsaker af Riks Stån-
 derne samtykt och beslutit/ som Doct. Joh. Loccenius i sin
 Histor. Svec. pag. m. 556. betygar. Blef altså der til sam-
 manskudet af H. Kongl. May:z Frumoder/ Hög:ne Fur-
 sten Pfaltzgreffwen til Rein/ Kongl. Råden/ the förnemsta
 af Ridderstapet/ Krigs Öfwersterna/ Biskoparna och an-
 dra utaf Clerkerjt/ samt Borgmästare och Råd uti Stå-
 derne/ och störste delen af Menigheten. Tiden och termin
 på Penningarnas insättning/ war stält för Inwånarna
 til den 1. Martii, men för dem som boo i Finnland/ Liffland
 och utländes/ til den 1. Maii följande åhr/ efter hwilken
 termin ingen skulle blifwa tillåtit at antagas til detta
 Compagniet. Och at ställa en sådan Handel så mycket
 bättre på fötter/ blefwo wise Personer tilförordnade som
 detta wärket dirigera och utföra skulle/ ibland hwilka/ för-
 utan Krigzfolket/ förnemligast waro: en Admiral, Vice-
 Admiral, Köpmån/ Underköpmån/ Assistenten och Com-
 missiarier: Til den ändan/ wart ock et antal med Folk ut-

sedt och til Virginien öfversändt/ som Landet der sammanstades bebygga och bruka skulle/ hwär ibland sig jämwäl en hwy med Finnar insinna mände.

Om denne Ortens första bebyggande/ förmåler nu för tiden der warande Gouverneurn Sir William Penn, utt 2:ne sine Relationer om Pensylvania eller Nya Sverige/ som han til Engeland öfversändt 1683/ med desse ord: The första Inwånare utaf the Christne här i Landet/ hafwa warit Holländare/ och der näst the Swear och Finnar. De förra beslita sig om Handelstap/ de senare om Åkerbruk. The Holländska hafwa sin Gudztienst uti Neu Castel/ de Swenska på 3:ne Orter/ uti Christina, Tenecum, och Wikako &c. Wid hwilket tilfalle man ock här billigt nämner/ det som Franc. Dan. Pastorius, Friedens: Richter der sammanstades förmåler/ om detta Landes första upfinnande och bebyggande.

Uti sin nyligen utgångne Beskrifning om denne Provincien, berättar han pag. 5. at detta Landet skal först Anno 1665. wara upfunnit/ igenom Konungens i Engeland Caroli Stuardi I. Skiepsfart/ hwilket denne Konungen i sin listtid icke wiste något wist namn at gifwa/ efter des naturlige Inwånare gingo alla nakna/ och hade inga Sträder eller wiså boställen/ utan foro omkring hit och dit i öknene/ boendes uti Kojor och Tråhyddor. Men der efter wid denne Stuariske Landz upfinning då Prinzen af Nord hadde mycket onyttigt folk hos sig och måstedels Swenska/ skal han befalt at en Ort wid floden Della Varra, skulle bebyggas och med tiden befästas/ den han Neu-Castle nämt/ skal ock gifwit de Swenska förlof at der förblifwa och den Orten bruka/ til
des

Dets at ifrån Engeland måtte mera folk dit öfwer-
 fört blifwa: och desse kallar han de Samla Christne;
 Om hwilka han ock pag. 31. widare något obetenkt med
 sådane ord skrifwer: Desse hafwa ingalunda haft den
 uprichtige intention/ til at något underwisa de torf-
 tige infödde Creaturen/ (Hedningarne) uti den
 lefwande och sanna Christna Læran/ utan hafwa
 blott sit eget wärldz Jntresse sökt/ och desse enfaldige
 Inwånare utj handel och wandel bedragit/ så at
 äntlig somlige utaf dem/ som med samme Christne
 hafwa umgås sig måstedels ock arglistige Lögna-
 tige och bedrägelige wisa/ at iag om bägge icke
 mycket berömwärt förmåla kan &c.

Hwarest bemelte Pastorius en sådan berättelse tagit/
 som så temmelig skrider ifrå sanningen/ kan man icke fin-
 na! At detta landet långt för den tiden som han berättar
 nembligen 1665. hafwer warit både af de Holländska/ Swens-
 ska och Engelska bebyggt/ samt hwar och en Ort der samna-
 stades sit wissa namn af de Christna bekommit/ det witnar
 åtskillige lärde och Förnäme Mäns skrifter/ hwar om och nå-
 got röres uti föregående Capitel i denne Tractaten: oant-
 set at Konung CARL den I. ey heller då/ som han
 förmåler regerade i Engeland (för hwilkens tid det-
 ta landet äfwen wäl war upfunnit) utan Konung
 CARL den II. At och de Swenske för andra orsakar/ och
 i en hel annan intention hafwa begynt at besegla och bebygga
 det samma/ än som Pastorius gifwer före/ är redan något
 wid bebyggelsen af detta Capitel wisat. Det ock widare
 Högloflig i åminnelse Konung GVSTAF ADOLFS och
 Drottning CHRISTINÆ åtskillige der om utgifne Stad-
 gar och förordningar nogsamit utwisa. Hwad för flit the
 jämwal dersamma stades/ straxt hafwa användt til at un-

der wisa Hedningarna uti den Christna Lärnan / det är och
 nogsamnt bekant / så at wåre Christendoms stycken D: M: Lut.
 Catechismus med et Vocabularium redan wid Åhr 1646. /
 öfwer 18. Åhr förr än som Herz. Pastorius säijer detta Lan-
 det wara upfunnit / war utaf en de Swenskas Predikant
 uppå samma Barbarers Språk öfwersat / fast än et sådant
 Gudeligt och berömligt wärk är blewit förhindrat / så
 at intet något der af är igenom trycket utkommit för än
 Åhr 1696. som wid slutet af näst föregående 2: Capitel
 förnämlt är. Och der dessa Landes första bebyggare som
 måstedels beståt af Swenska / skulle warit så onyttigt och
 illakt Sålskap som Pastorius gifwer före / så måste jämwal
 theras afföda och the som ännu der bo / icke wara stort
 bättre / emedan et trä aldrig gärna plågar släckas ifrån
 roten och stammen / och fruchten ifrån sielfwa trädet; men
 fast annat witnes börd mände Gouv. Sir W: Penn dem
 gifwa. (Til at här förtiga de härliga Loford som de Swenskas
 Präster uti sine bref der ifrån / om theras gudeliga och
 dygdiga lefwerne betyga.) Uti en sin ofwanbemelte Re-
 lation hwarest han med sådana ord skrifwer: The
 Swenska hafwa floderna inne wid De la ware
 Ström derest han löpr tilsamman med hafwet / och
 lerer det wara onödigt detta Folket widlöftigt at
 beskriwa / emedan sådant / ia uti Engeland / är
 mycket betere bekant; Det är sannerligen et godhier-
 tat / starkt och arbetsampt Folk; doch hafwa the
 icke gåt wida med planterande / fruchtbara träs
 förkofranæ / och annat sådant sligt / utan det synes
 som the mera wille söka sin nödtårfrighet / än til nå-
 gon öfwerflödighet / eller och så lägenhet der med
 til at drifwa någon Handel &c. Wid min antomst
 fäg-

fågnade the mig / så wäl som de Engelska / mycket wänligen / hwilka woro til thalet mächta fåå / för än det folket / som mig tilhörde med dem sammantom. Jag kan ock intet här wid förbigå theas ödmuikhet emot sin Öfwerhet / och theas wänlighets och höflighets betygande emot the Engelska / så at och the på intet sätt willja afwika ifrån det gamla förbund och wänskap / som alt stadiggt emellan bägge Kon: Rj: kene varit hafwer. Och afwen som det är et wacker folk / och därjämte starkt til sin trop / så hafwa the ock mycket wackra Barn / och der med måst alla husen upfylte / så at näpeligen någon ibland dem finnes / hoos hwilken man icke uti Huset 3. eller 4. Gåsar och wäl dubbelt så många Glicor sinna skal; somlige hafwa ock wäl 6. 7. eller 8. Söner: och måste jag dem i det öfriga det loford gifwa / at iag så utaf ungt folk sedt hafwer / hwilka dem uti nyktert leswerne och arbetsamhet öfwergått. Här utaf kan fördensfulden Curiose Läsaren nog samt sköna / huru wida man til förbemet Pasteorium i detta mål bör tro tillsättia; men man lemna detta och kommer til wårt rätta förhafwande igen.

När de Swenska til detta Landet öfwerkommo / hafwa the först winlagt sig om at ställa sig inn med deß Inwånare the Americaner, i det the hafwa de förnämsta af dem / med åtskillige stänker och föråringar begåfwat / och sedan landet det ena stycket efter det andra sig utaf dem rättel:n tilhandlat / alt ifrån Cap. Inloppet i Bayhen in til det stora affallet / och således det uti fullkomlig possession tagit; hälst som ock Konung CARL I. i Engeland år 1631. wid was / då hans Excel: Hr. JOH: OXENSTIERN

i England war utstickat Ambassadeur, mände ock all præ-
 tention som de Engelska uppå detta Landet hade / dem
 Swenskom tillsäja och efterlåta; hwilken der uti bestod / at
 the willja påstå sig warit de första som det samma skola
 uptåkt. Hwad och för rätt som Holländerne hade sig der
 i Sud-Revieret eller Nya Sweriges Allf at tilmåta / den
 hafwa de Swenska jämwal utaf deras Principaler köpt /
 hwilken der uti bestod / at the sig för år de Swenska på
 denne Orten skola nedersatt / och der 3. forter upbygd;
 wansedt the någre gånger af the Americaner äre der ihjäl-
 slagne och fördrefne wordne / så at the den orten wid the
 Swenskas ankomst så godt som aldeles förlåtit: som Gouv.
 Joh. Rising uti 2:ne sine Berättelser Om Nya Swerige
 med mera gifwer wid handen / hwilke / Secreterarn Wäl-
 borne Herz Elias Palmstiöld ibland annat / til denne Tra-
 ctatens mera fullkomlighet / gunstigast hafwer behagat
 mig at meddela.

Sedan nu thet Swenska Folket / som så smånin-
 gen efter hand wart til detta Americaniske Lan-
 det öfwerfördt / begyntes der til någon myckenhet at förö-
 kas / blef omsider til Gouverneur öfwer dem förordnat för-
 dom Öfwest Lieutnanten Herz Johan Printz, hwilken efter
 sin hemkomst der ifrån / wart här Landzhöfding uti Jön-
 köpings Låhn. Wid samma tillfälle wart ock min Sal.
 Farfader Mag. Joh. Campanius Holm:s kallat af Hans
 Excell. Kongl. Rådet och Ammeralen Herz CLAES FLEM-
 MING at gådra följe med bem:te Gouverneur, och förestå
 Ryrkiowäsendet der sammastådes / hwilket han ock för den
 lust han hade til at igenom resande besichtigta främmande
 Länder antog / begifwandes the sig ibland åtskillige andra
 uppå resan här ifrån til Virginien, år 1642. uti August
 Månadi

Månad; om hwilken theras resa M. Campanius således anteknat hafwer / som uti nästa Capitel följjer.

6: Capitel /

Om Gouverneuren Johan Printz resa til Nya Sverige år 1642.

ANno 1642. den 16. Augusti, begofwe wij oss i Herrens Namn uppå resan ifrån Stockholm til America på Skeppet Fama, och kommo 17. til Dahlehamn. Den 3. Sept. lade wij der ifrån och kommo 6. til Köpenhamn. Den 8. kommo wij om aftenen til Hålsingör och 12. til Göteborg. Den 1. November lade wij ut ifrån Göteborgs Slott kl. 12. och kommo 14. i Spanska Stön / om mårگونen kl. 4. wid pass. Den 21. middagstid / seglade wij Portugal förbi / der the skulle döpas (ty Skeppare hafwa en sedwana / at när the komma under Lineam Æquinoctialem, plåga the doppa dem uti wattnet som tilföre intet hafwa passerat Linien: den som för sådant wil blifwa fri / han måste spåndera drifspenningar / så warder han allenast med wattu öfwerstäncker) det låg på wånster sidan om oss söder ut. Den 26. seglade wij Barbarijt / Turktijt förbi / hwilket ock låg på wånster sidan om oss / et widt / slåt och mächta wackert Land: två höga Skansar sågo wij der wid Stranden. Den 28. Novemb. kommo wij på det Hafwet som kallas Brazaten / der som står alt för et samma Wind / Östan Wåder / då halfwägs til Americam, ottahundrade mil rest / och 800. stodo tillbaka: Och med det samma seglade wij Cannarien förbi / som låg på högra handen om oss norr ut. Uti öster Hafwet blås

alt jämt östänwäder: Uti öster = Hafwet äro 2:ne passagier en som blås ständigt östan och i den andra jämt wästän wäder: När man wil resa til America, söker man upp östre = passagien; men när man seglar der ifrån så söker man up den wästra/ hwarest icke är någon Storm eller owäder at befructa sig före / utan går jämt för tu sköt alt in til Carribes Darne.

Den 20. Decemb. om aftenen/ anlände wj til Antiguam, hwarest altjd är Sommar och ingen Winter / mächtta het alt för et / der bodde Angelska och Morianer / samt någre Indianer som woro der ewige Trålar: der höllo wj wår Julehålg / och foro mycket wäl hos Gouverneuren der sammastådes / fingo der god recreation samt Pomeranser och Citroner så mycket wj wille taga med oss. Här ifrån Antigua til Virginien äre 365. och ifrån Turkiät til Antiguam 230. mjl.

Den 3. Januarii 1643. reste wj ifrån Antigua, och så seglade wi någre små Landskaper förbij liggandes på wänster sidan om oss / som Sidkorten utwisa/ neml. St. Christoffer, St. Martinus, St. Bartolomeus och Agillis, the syntes alla i sänder och war lutet långt emillan hwar andra. 24. funno wj grund / och 25. fingo wj se Land på wänster sidan om oss. Den 13. hade wj stor storm uti wäster Sion in til Söndagen 15. då hölt det något uppe / men strart der efter om Måndagen begynte det åter igen at storma mächtta hårdt / och warade öfwer 14. Dagens tid / så at wj aldrig hade haft en sådan häftig stärm / med Snöglopande som war den 26. och 27. Jan. at wj då i Bajn för Hornkilen miste 3. stora Ankare / Galion / Blindan och stor Masten: Skeppet Swanen kom på Grund / och miste jämwäl samma slags redskap som wj / uti samma Storm; men den 15. Februarii kommo wj doch Gudj lof wäl fram til Ny-
Skau-

Stantzen Christinam uti Nya Sverige / wid Virginien, efter Middagen kl. 2.

Efter man nu således hafwer besedt denne theras resa til Nya Sverige / så wil man ock här tillägga det som M. J. Campanius om sin hemresa der ifrån åhr 1648. antecknat hafwer / som för des hastighet / synes något märkelig.

Den 16. Maii, sedan jag hade bekommit hederlige afstedepas ifrån Gouverneuren och Församlingarne / begaf jag mig? med de mine i Herrans Namn uppå resan ifrån Elfsborg uti Nya Sverige på Skeppet Swanen / och kommo 18. til Bajn: emellan Elfsborg och Bajn räknas 9. mjl / och för de många Sandåfarna och grunden som der åro / woro wj på tredie dagen der emellan. Den 19. kommo wj utur Caput Inlope.

Den 4 Junii fingo wj först se Land / och den 13. bittida om morgonen Engeland / först den Staden som kallas Plymoth, och sågo så Engeland den dagen / natten och och hela andra dagen med: in mot ändan war den Staden Däwern / der wj ock sågo det Castell som Diefwulen skal hafwa upbygdt på en Natt / en hög Mur fyrkantig: Wid ändan på Engeland war Staden Dyns, och wid den samma syntes den Engelske Skiepsflottan ligga. Engeland är et stort Land / öfwer 100. Mjl långt / och låg på wänster sidan om öf norr ut: Wid söstidan syntes fullt med hwita Kritebårg och Åkrar ibland.

Den 14. Junii sågo wj Frankrike på högra sidan söder uth: Emellan Frankrike och Engeland äre 7. mjl / och ligga tvärt öfwer gent emot hwar andra / wj reste emellan dem båda / doch så / at wj höllo war kosa alt ut med Englands sidan. På samma dagen 14. om Morgonen / mötte wj twenne Swenska Skiep / det ena hete Ny- Fortuna,

det andra Julius; the kommo ifrån Sverige/ och skulle löpa til Frankrike/ Julius war et wackeret Skiep/ heel nytt och war förärat åt Konungen i Frankrike. Den 17. Junii bitida om mårگونen fingo wj se Jutland/ på högre sidan söder uth liggandes. Den 19. kommo wj uti Sundet til Helsingeödr/ och den 3. Julii hinte wj Gudj Lof lyckeligen och wäl fram til Stockholm/ samma Åhr 1648.

7. Capitel.

Om Folket i gemeen som reste til Virginien, och huru the Americaner hafwa sig emot dem förhållit.

Nad Folket i gemen anbelangar som til detta Landet reste och öfversände åro/ så finnes det förnämligast hafwa warit twägge handa/ nemligen/ först war sielstwa Compagnie Folket hwilka alle hwar och en efter sit stånd och wårde/ årligen åtnöto sin Löhn och Månadz Penningar.

Sedan war en dehl som hade lust at försöka sig / och reste fördenskul djt af egen god willia/ hwilka ock wise frjheter och förmåner blefwo tillsagde/ så at det stod dem frit at bygga och boo der ute efter behag/ eller ock resa sådan igen/ när dem så lyste/ derfore the ock til en åtskilnad ifrån de andra/ kallades Frijmån. Förutan dese stickades fuller ock i förstone tijt af löst Partj och Misfgärningsmän/ hwilka der skola blifwit brukade som Slafwar/ til at gräfwa och kasta up Wallar och Skansar/ men fingo elliest med the andra intet hafwa något omgånge/ hwarfore och dem en särdeles Plasz der skal hafwa warit tilförordnad at bo uppå.

Först

Först uti Gouverneurns Joh. Printz tid/ skal här jäm-
wäl blifwit tilhopa samlat en hop med sådant illakt Folt
och til denne Orten öfwerfickat; hwilket när the andra
Europeer der sammastådes förmärkte/ hafwa the icke we-
lat tillstådia at en soth af dem skulle der komma på Landet/
utan måste alle föras tillbaka igen/ då större delen under
resan äro bortdödde och omkomne wordne; hwilket mig en
gammal trowärdig Man/ Nils Matsson Utter wid namn/
ibland annat berättade/ som der warit och tient uti tje
Åhrs tid/ och efter sin hemkomst der ifrån/ tient först här
under Kongl. May:z Lff:Guardie; och sedan warit Fen-
drik under Wästerbottns Regemente och Öfwersten Herz
Oke Ulffsparre/ för hwilken hans trogne tjenst Hans Högst-
salige och glorwördigst i åminnelse Kong CARL den XI.
honom med Underhåll af Wastena Krigsmans Huus uti
sin Alderdom benådat hafwer. Sedan war och wid straff
aldeles förbudit/ at icke någon som hade illakt rychte om
sig skulle til de Americaniske resor antagas; på det at Gud
den Alldråhögste icke måtte det medföllliande goda folket
samt Skiep och Godz med det onda och wanartade sin hämd
och straff öfwergå låta; hållt som på godt och uprichtigt
folk intet war någon mangel/ utan hafwa sig der til sådan
myckenhet angifwit/ så at Ing. P. Lindström berättar/ at
wid hans afresa här ifrån hafwa öfwer 100:de familier
godt uprichtigt Folt som alle hade gode Bewis och godt
Rychte om sig/ med Hustror och Barn/ måst blifwit på
Landet qwarståendes/ sedan uppå Skieppen woro inta-
gne så många som kunde rymmas/ hwilka hade försält alt
sit goda och wändt i penningar/ förmenandes ingalunda
at detta theras upsåt skulle kunna så slå dem felt.

När the Swenska först hafwa kommit til detta Lan-

det/ äro the af de Americaner wäl sägnade / så länge the ha-
 de något som dem anstod / och de kunde få handla åt sig :
 när det felades / wille the icke gärna lida dem / utan sökte
 huru the måtte få tilfalle at döda och utrota them ; men all-
 denstund de höllo the Swenska före at wära kloke til at
 friga / och der til med woro mycket rädde för the ras Krigs-
 Wapn (som på annat rum stal förmålas) wägade the sig
 intet gärna der til ; doch kom det en gång så wida / at the-
 ras Sackeman eller Konung sammankallade sina Äld-
 sta samt gemene Man / och rådlogo sin emillan / huru de
 skulle bära sig åt med the Swenska / efter the så intogo och
 bebygde deras Land / och hade intet något som the wille
 m:ra sällja åt dem ; hwilket doch sålunda blef beslutit / at
 the icke skulle utrota dem / utan de wille älska dem / wära
 the ras goda Wänner / och altid köpslaga tillsammans /
 hälst som the Swenska oförtöfswat wäntade tjt Skiep med
 allahanda sköna wahror / hwilken passage min Sal. Far-
 fader Mag. Joh. Campanius ibland sina Colloquia på desse
 Barbarers Språk anteknat hafwer / och wid slutet af dese
 Tractaten läsas kan : Sedan lefde the Swenska och dese
 Americaner i god wänstap och enighet / umgåendes altid
 med hwar andra.

Eärdeles hafwa de ock mycket wisias hos bemeste min
 Sal. Farfader ; ty när han i förstone hölt der Gudztienst
 uti de Swenska Församlingarna / kommo the och sågo up-
 på / förundrades sig storligen / hwad han hade för mycket
 at säja / efter han så allena stod och talade / och alle de an-
 dra med sådan tyfthet hörde der uppå / fattandes om ho-
 nom hel widrige inbilningar / såsom han skulle intala fol-
 ket någre stämplingar emot dem / fördenskul ock han samt
 the andre Prästerna i förstone lefde i stor lifsfara dageligen
 för

för dem; hwar om the ock sedan hafwa kommit och frågat honom: Utaf detta fick han tilfålle at tala med och så sinåningen efter hand underwisa dem om Herren Gud/ at han war en til sit wäsende/ men Trefaldig til Personerna: och huru den samma Guden hade skapat Werlden af intet/ och en menniskia utaf Jord/den han kallade Adarr. af hwilken alla Menniskior på Jordene hafwa sit ursprång: Och huru den samma Adam sedan förmedelst sin ohörsamhet/ hafwer förhyndat sig emot sin Skapare/ och alttså med sin synd dragit synden öfwer alla sina Efterkommande: och huru Gud af Himmelen sände hjt neder på Jorden sin enfödde Son Jesum Christum/ hwilken tog Mandom i Jungfru Mariæ Lifwet/ til at frälssa och salig giöra alla Menniskior: Och huru han på et Kors blef uphängder och dödat/ och på tredie dagen efter sin död åter upstod: Och sedan efter fyratio Dager igen til himla faren/ och at han om sieder en gång skulle komma til at dömma både lefwandes och döda 2c. Sådant hade the stor Lust at höra/ och förundrade sig mycket der öfwer/ fattade ock hel andra tankar om honom än tilföre/ blifwandes han dem sedan så mycket kärare/ så at the altid både bitida och sent hafwa wistas hos honom: Och detta förorsakade at han med all fljt gjorde sig i theas Språk kunnig/ på det han sedan måtte wåre högnödiga Christendoms stycken uppå theas Tungomåhl öfwersättia; At jämwäl det Folket som i mörkret wandrar/ måtte ock få se et stort Ljus/ och öfwer them som bo i mörkt Lande skina klarliga! som han uti sit Förtal til den uppå desse Barbarers Språk öfwersatte Catechisimium betygar och skrifwit hafwer. Och fast än at förbemelte Campanius med detta sit goda upsat/ intet så wida kommit/ at desse Barbarer äre derigenom til

Den Christna Religion blefne omwändne / hafwa likwäl många genom hans umgänge åt minstone en liten sinat utaf Gudz sanna kännedom bekommit / så at the uti nästan sådanna ord hafwa måst utbrista / som Cap: loh: Schmidt berättar om the Wirginier, neml: att så wida the Christnas Stycken och Böcker öfwer gingo the Barbarers Pilar och bogar uti skjutandet / så wida mände och the ras Gud öfwer gå de Barbarers.

Det Trohets och Wänskaps-Förbund som the Swenske med dese Americaner ingåt / hafwa the och sedermera förnyat / när som då här warande Secreterarn uti Commerce Collegio H. Joh. Claudij Rising, wart förordnat til Commiffarius och Gouverneurens Assistens Råd i Nya Sverige: wid hwilkens ankomst efter då Gouvern. Joh. Printz war dådan rester / och han förordnat sin Måg H. Joh. Papegoja i sit ställe / och han jämwäl anteligen wille resa der ifrån; ty updrogs Gouvernementet til ben:te Joh. Rising, då han strax wid första antråde så wäl med the Engelska och Hollendska / som med de Americaner det gamla Förbund mände stadfästa: om hwilket med de senare Ing. P. Lindström i sin handskrefne Tractats II. Cap. salunda berättar.

Den 17. Junii (nembl. 1654.) församlades i Printz-Hoff 10. Sackemen eller Öfwerstar af de Barbarer: då talades med dem på den stora Drottningens wägnar i Sverige och söktes hos dem fred och god Wänskap / påminnandes dem om de Länder de Swenske hade köpt af dem: de klagade at wåre Skiep skulle bracht dem ondt tilhanda efter så många blefwo döde; togz så fram föråringar och deltes ut dem emillan. När the gafworne undfätt hade /
gingo

gingo the ut och rådgiorde tilsammans / kommo sedan in igen / och talade en ben:d Naaman, nässte de andre / at the ibland hade talt ondt om oss / och giort oss förnär / wj woro godt folk / se ther sade han / hwad the bringa oss / och the biuda oss wänskap / och strök sig så någre resor neder at Armen / til synerlig god wänskaps Teckn. Sedan tackade han på alles theas wägnar / för skänckerne / och sade / at wj här efter en mycket fast Wänskap hålla skole / at om the hade här til dagz uti Gover. Prinzens tid warit som en Kropp och et Hierta / klappandes sig der med för bröstet / så skole the här efter wara som et hufwud med oss / fattade sig der med om hufwudet / weskade om kring med händerne / såsom han wille en fast Knut knyta / sade och der på en lögelig liknelse / at såsom en Callibas är en rund wärt / utan remna och skära / så skole wj och här efter wara som et hufwud / utan remna / och om någor wille dem anfalla / skulle wj gifwa dem det tilkänna / förnummo the sådant emot oss / så wille the wäl mörka midnats tid oss ther om wara : Och då der på swarades / at sådant woro mycket gott / om the alle wille thet så bejaka och hålla ; ther på giorde the alle et högt rop och samtycke ; Låfades altså Stryckerne / hwilket dem mycket wäl behagade / säjandes *Pu bu hu, mokirick pickon*, hör nu kan tro går Storböfsan lös / och gafs dem der med Wijn och Brennewijn. Då stod en annan up och talade / at alle som der woro / skulle detta förbund fast hålla / och icke oss något förnär giöra / icke slå ihjäl wåre Swijn / eller annor Bostap / men om någon kunde bewisas / af theas det giöra / skulle han

der.

derföre warda straffat / androm til warnagel; Wj skulle man sättia någre Colonier på passaiunck, hwar rest måstedelen af dem bodde / til at see til om någon finnes ther med / så skulle the skaffa der bot uppå: och contesterade så / at alle the Land som wj af them köpt hade / skulle höra oss til. Therpå togz up köp-
 pe-Brefwen (ändock der war allenast endel af dem / men resten i Stockholm) och låstes allenast Namnen derpå up / och då de hörde sine Namn / höllo the mycket der af / mån när någon nämdes som war döder / slogo de neder hufwuden / der med hölzuppe. Imedlertid sattes på gälfwet två store Kättlar / och andre Käril fulle med Sappan, det är / Gröt af Magis, eller Indianiskt Swete som ther wärer / men the förnämste blefwo sittiandes / och det ringare folket åto sig der af måtte. 2c. Denne tro och wänskap som desse Barbarer hafwa dem Swenskom tillsagt / finnes ock dem sedan in til närwarande tid obrokligen hafwa hållit.

8. Capitel.

Huru the Swenska hafwa bebygdt Nya Swerige / och hwad för Skansar och Befästningar the der uprättat.

Swad detta Landets bebyggande af de Swenska widkommer / så äre desse följande de förnämsta Skansar och Befästningar som the der hafwa uprättat nembl.

Hopokahacking, Christinae Skantz / denne war den första Skantz som de Swenska upbygde när the komo
 der

der i Landet wid Åhr 1631. wid hwilken ock sedan en liten Stad af Ing. B. Lindström wart affstatat och sedermera bebygd/ och kallat Christinae Hamns Stad; men blef uti Belägringen af Holländerne igen förstörd.

Tutæanungh, Teniko, uti denne Skantzen bodde Gouverneurn Joh. Printz, och lät kalla den samma Nya Götheborg; hwarest han och lät bygga en Sätegård för sig och de sine/ mycket konstigt och wäl bygd/ med Trägård/ Lusthus och sådant mera/ och kallades Printz Hoff. Uppå denne Orten hade ock alle de förnämste Frimännerne sine Boningar och Plantagier.

Den Skantzen Christina ligger wäster och Nya Götheborg öster ut ifrån hwar andra/ och räknas tre Tyska Myl emillan dem båda. Här uti N. Götheborg hafwa the Swenska ock bygd en Kyrkia/ om hwilken Mag. Campanius således antecknad hafwer: Anno 1646. den 4. Sep. nembl. den sista stora Böldagen som wj firade detta åhret uti Nya Sverige/ wigde jag in Kyrkian i Tenniko, samt Kyrkiogården bredde wid: första Lil som der uti begrofs/ war Anders Hansons dotter Katharina Anders dotter/ och det begrof jag den 28. Octob. på St. Simonis och Judæ Dag.

Mecoponacka, Upland/ war en bar Plats utan Skantz/ allenast någre Huus woro der på bygde/ och är en jämn Plan ut med Sjösidan belägen/ mit emillan Christinae Skantz och Nya Götheborg/ doch närmare der til/ en god Swensk fierdings-wäg är der emillan: här wart ock omsider en Skantz uprättat.

Wootselsing-Sing, Elfsborg/ denne Skantzen är belägen söder ut ifrån Christina/ närmast til Caput Inlopet i Bayn, hwilken Gouverneurn Joh. Printz lät uprätta straxt han kom der uti Landet/ han ligger wid pass

fyra Tyska Mil ifrån Christina med sina Stycken 2. eller 3. tolsfundingar / och der sköts först Swenske Lösen / när Swenske Skiepp kommo tijt; men blef doch sedan af the Swenska förlåten och förstörd / efter der woro så mycket myggor / at folket intet kunde wäl bärga sig för dem / och kallades seden derfore Myggenborg.

Passajung war Commandanten Sven Schute done-
rat, der under war Korsholms Skantz belägen / hwil-
ken cfter Gouverneurens Printz afresa / wart förlåten och
af de Barbarer i grund förbränd.

Manajung, Störösten / denne war en wacker lj-
ten Skantz af Tråwärke giord / med Sand och Stenar
upfyllt emillan Tråwårket / och Palzater med hwasfa ud-
dar öfwerst uppå af bråden: han låg fyra Tyska Mil i
ifrån Christina öster ut / med sina Stycken Järnbasare;
denne si wäl som de andra / äre alla wid Siokanten be-
lägna.

Chinseffingh, det Nya Forte, detta war icke
någon Skantz / utan elliest med goda Tråbygningar af
hwit stark Nötebom bygde twänne Wåningar höga / hwil-
ket war et Forte godt nog emot de Barbarer der i Landet /
kunde sächta wara så godt / som en temmelig Skantz / der
Gud wille bewara / och wåra sielfwa icke för mycket slå sig
til säkerhet / utan hålla god Wacht om sig / kunna Hednin-
garna them intet skada: och då för tiden bodde der fem
Frimän / hwilka Gouverneurn gaf lof der til at at bo
och hafwa sina Plantas / Åker och Äng / the kommo sig
der temmelig wackert före och stodo sig wähl.

Karakung, Ström: eller Wattuqwarnen / wid
denne Plazen / är en stark ström / hwarest ock Gouverneur.

Låt uprätta en wacker Battugwarn/ der wåra så mala både grant och groft/ bitida och sent/ huru the willia/ tillforene war der uti Landet aldrig någon Battugwarn: Jete heller war der någon Skantz/ utan och så Huus starkt Bygde af hårda/ hwita Walnödebomen/ hwar uti jämwal Frjmen bodde.

Chamassungh, Finland: der bodde Finnarna uppå/ och war med starka Hus bebygd/ doch utan Skantz: det är beläget ifrån Christine Skantz två och en half Lyst Mjl södwägen öster uth/ Landzwägen är två Swenska dryga Mjl.

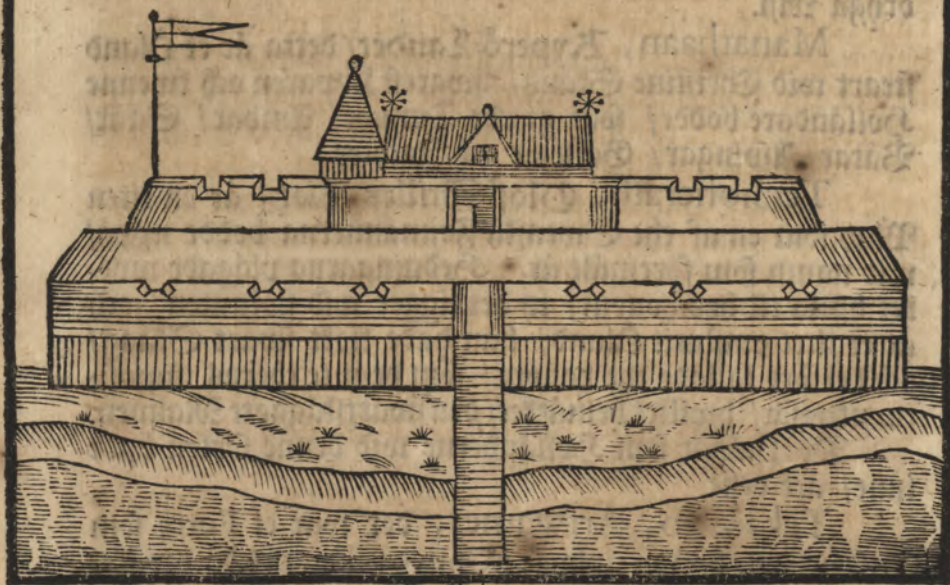
Manathaan, Kyperö-Landet/ detta är et Oland strart wid Christine Skantz/ hwarest Kyparen och twenne Holländare bodde/ som gjorde Tunnor/ Ambar/ Så är/ Båtar/ Åspingar/ Gallejor och Yachter.

Techoherassi, Olof Stilles Plaz/ är en liten Plaz som en af the Swenska Frjnamerna bodde uppå/ wid namn som föremålt är. Hedningarna plågade nyssket hålla til hos honom/ ty det ligger wid sökanten/ och är et litet omslutit Oland/ han hade tioft swart Skägg/ och derföre kallade the honom/ som bem:te theas impolitio utwisar/ hwilket bemärker/ den swartskäggote Mannen.

De Båtar som Holländerne wid denne Orten hade inne/ äre desse

Tekäächo, Arfwames, det war et Forte som Holländerne hafwa upbygt i Gouver. Printz tid/ hwilket the kallade Fort Nassau; men äre sedan af honom blefne sådan drifne/ och Skanzen sedermera af the Barbarer ä grund förstörd.

Grefall
 Disbeets
 FORT

Scala

12 24 36 48 60 72 84 96 108 120

Sandhocken, war ock en Skantz som de Hålländs
 ske hafwa låtit bygga uppå de Swenskas Land/ emot
 Gour-

Gouverneurns åtskillige protefter, den de kallade Fort Cassimir; Hwarföre ock the Swenska mände den 1654. med storm intaga och Holländerne således der ifrån igen utdrifwa: då han sedan efter Ing. P. Lindströms Ritning och afmätning så godt som af grund å nyo mycket fastare tillika med utan wärcken wart fortificerat och förbättrat / och sedan **H: Trefaldighets FORT** kallat.

Manataanung, Manaates, är ock en Plats som Holländerne bebodde / der på hafwa the bygd en wacker liten Stad / hwilken tog mer och mer augment hwar dag / och blef en skön köpstad utaf / at der wankades alle handa Saker sabla / lika som uti sielfwa gamla Holland / tjt och the Swenska åhrligen hade sin seglas ifrån Nya Sverige / til at köpslaga hwad the hade behof / och ligger 100. Tyska mjl ifrån våra i Siöwägen. Der woro också då någre Platzar / som the Americaner hade sine besynnerlige Planterings och Bonings tilhåld uppå / hwilka efter theas Nation salunda namngäfwes.

Mechakanziää, ther hade de sina wisä Plantas och hemwist / tjt ock the Swenska så wäl som de andra Eronans Nationer der ute / alltid reste Siöwägen / til at köpa Magiis eller deras egenteliga Lands-Säd / och ligger 16. Tyska mjl öster ifrån våra.

Santhickan, der är et Strömfall / hwarest the ock hade ett Plantas på en wjd slät Plats.

Arakunfickan, Thomehettikon och Pimypacka äre ock deras Plantas Land / af hwilka det senare är mycket fett och fruchtbarande.

Tennako Manaadet, är et Oland och jämtwål af dem beplantades, utaf dese Plantas-Landen hafwa de ock sina

sina namn / genom hwilka de kännas (tanquam per differentias Specificas) ifrån the andra som boe på andra Plaz- ar här och där / såsom: Mechakanzijaå Renappi de som på den Plazten wistades: Santhickan Renappi de som der wistas på den orten: Arakunfickan Renappi: Thomehittikon Renappi. Pimijpackan Renappi &c.

9. Capitel.

Huru the Swenska bortmiste N. Sverige / och hwilka som der öfwer sedan warit rådande.

S Alledes som föremålt är / hafwa the Swenska be- bygd detta Landet / och begynt komma sig så wäl der med som den Americanise handelen wacker- t före / in til Glorwördigst uti Aminnelse Konung / CARL GUSTAFS tjd; men alldeuslund Swe- rige då wart på alla Sidor med Krig inwiklat / så at den Tappre och segerfante Hielten måste fächta emot sex mäch- tige Fiender (som Historien och den Medaille som wid be- melte högstfäliges Konungz Begräfning af Gull och Sölf- wer är utdelat / uogsamt bewitnar.)

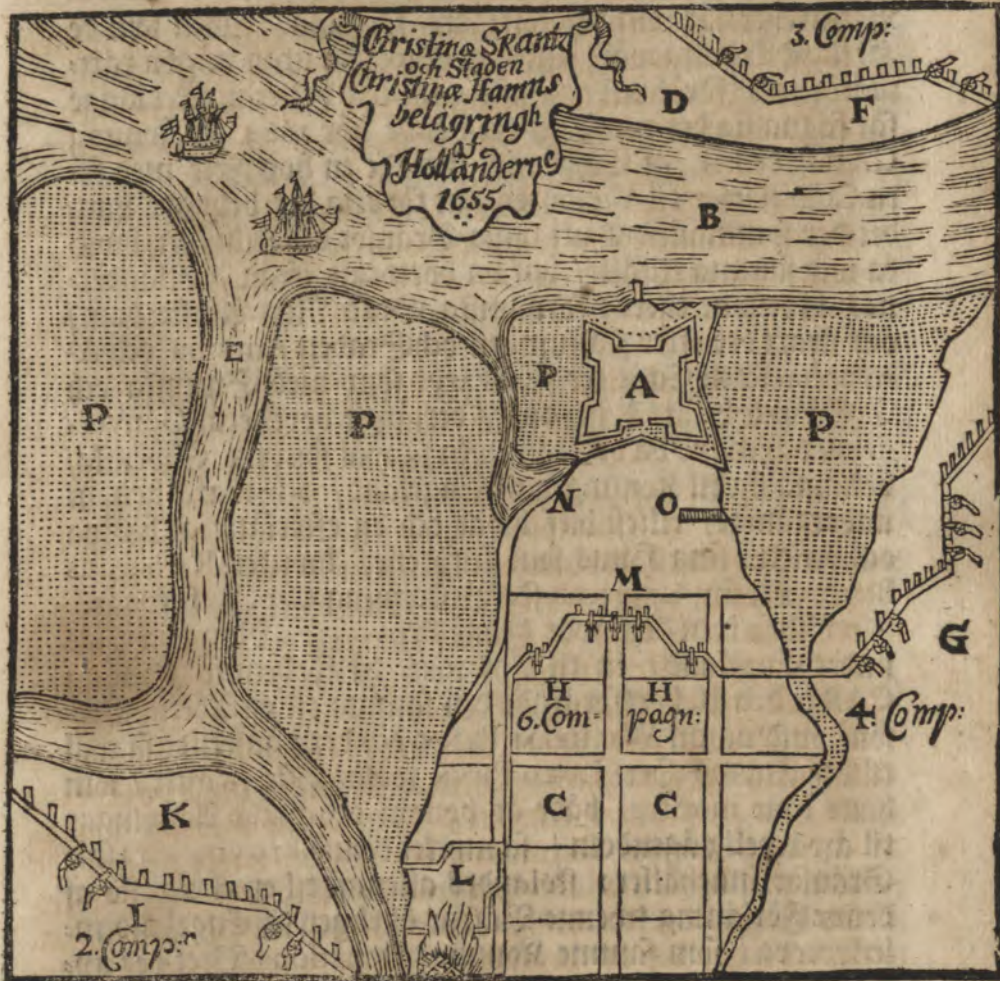

Safs det hwarken tid eller lägenhet detta wärket som sig borde at söta eller fullfölja: der til med bleswo ock de Swenska Skeppen som til den ändan woro utredde / utaf Spantorn på resan / Resfaren och Pålen til faveur uppassade och således förhindrade / som Doct. Joh. Loccenius in Hist. Svec. p. 556. betygar. Wid detta tilfälle hafwer sig en hells Holländarn försummat at besita sig om detta wärket til at förstöra / hwar om ock den Adle och Höglärde Sam. Pufendorf uti sin Inledning til Swenska Historien pag. m. 932. förmåler.

Fördenskul ock hände at de Holländska som sig wid Virginien och Nya Sverige hade nederfat / jämrwäl satte sig up emot the Swenska / söktandes theas Skansar och Plasar som the der sammastädes inne hade / sig at bemächtige: hwilken öentighet fuller doch wart 1654. en gång them emillan bilagd / igenom the Swenskas då warande Gouverneur Johan Rising, med de Holländskas Pet. Sryvesant; Men the upreste sig doch följande åhret återigen emot them / kommandes den 30. Augusti ifrån Nord-Revieret der Manahatan eller Nya Amsterdamm war beläget med 7. Skeip och Farkostar / til 600. a 700. man starke under bein:te Stuvesants anförande / och utan något fienteligit förkunmande och gifwen orsak the Swenska uti Sud-Revieret och Nya Sverige anfallo; tagandes först sit nattläger wid Elfsborg som då låg förfallit / hwarest the togo någre Frimän tilfanga. Dagen der efter siglade the Fort Trefaldighets förbt och Landstego wid Strand-udden / derest de begynnte at uplasta någre retrenschementer, och strart med Hot och perwasion upfordrade Skansen af Commandanten der uppå Sven Schute, hwilken ock efter något tracterande med Fienden mände den samma at dem på

på et listigt och skadeligt accord upgifwa: då the hafwa tagit Officerarna i arrest uti Skansen / men the Gemena fört på Skieppen / besättandes sedan alle posterne med sit folk / strykandes neder the Swenskas Flagg / och sin i stället igen uppsatte.

Sedan nu Stuefant hade för så ringa priss inbekommit denne Skansen som war lika som en Nyckel för N. Sverige / och med Folk och Amunition bäst försed / belägrade han den 2. Sept. Befästningen Christina tillika med Staden Christina-Hamn, som Ingen. P. Lindströms Afritning der på här utwisar: Förstörandes der til med Nya Götheborg samt Husen som utan före Skansarna woro / med theras Plantagier / sköflandes folket af theras Ägendom och Bostapen ihjäl slogo; hwarföre de Swenske nödgades efter 14. Dagers Belägring (sedan the med åtskillige skäl sökt til at reducera honom med en sådan Fientelighet at assista) med bemelte Stuefant uti accord at tråda / och samma Skantz at honom i mangel på Folk / Krut och andra nödtorfter at upgifwa; doch förbehöllit at Stycken och allt hwad Cronan och Compagniet tilhörde / skulle af Holländerne wid påfordran efter Inventarii inhåld som då uprättades / igen restituerat warda; måste altså de Swenske marchera uhr Skansen / doch med fullt Bewår / sngande Fana / gående Trummor och Pipor samt brinnande Luntor / då han af Holländerne wart besatt / den Swenska Flaggan neder tagen och theras i stället igen uppsat. Officerarna och de förnämsta bleswo tagne i arrest och förde til Manahatan eller N. Amsterdam / och sedan der ifrå til Holland; men gemene man wordo nödgade at gifwa sig under Holländerne och blifwa der qwar: hwar om så wäl Gouver. Joh. Rising, som Ing. P. Lindström uti sine

A. Chr:æ Fort. B. Chri:æ Rj. C. Chri:æ Hamns Stad. D. Tennekongs Landet. E. Fiskekilen. F. Slangen-borg. G. Mingen-borg. H. Rottu-borg. I. Fligen-borg. K. Tiiner-öland. L. Riöket. M. Holslandärnes belägring. N. Hann. O. Dina. P. Rjtsflachter vide p. 37.

Berättelser här om widlöftigare förmåla. Men som de Holländske detta wåld emot the Swenske utan någon rättmätig orsak föröfwade / hafwa the icke heller mycket länge fät fågna sig der utaf; ty det hände åhr 1664 at Konung CARL den II. af Engeland / sticade en hof Folt med fyra Comissarier til Virginien, at fördela det bebogde Landet der sammastådes uti wiså Grånsor och skilnader / hwilka wid samma tilfålle / hafwa borttagit ifrån Holländerne / i förstone theas förnåmsta Stad Nya Amsterdamb / och straxt der efter Fästningen och Staden Aurania och Arosapha, samt Castellet Delaware, som med Swenska och Tyska war besat / drifwandes derjåmte bort deras Gouverneur, och måste då de Hollåndska så wål som the Swenska / bekånna sig til Konungen af Engeland / och wara honom underdånige / elliest blef hwar och en efterlåtit at blifwa och besittia sina Huus som tilföre / hwilket Richardus Blome uti sin Americaniske Beskrifning Cap. V. betygar.

Allså kom / och war denne Provincien Nya Sverige under Engeland / in til Åhr 1681. då förber:te Konung CARL den II. bortförårade den samma til en Adelig Person / wid namn WILHELM PENN, och det i anseende så wål til des Faders Herz LORD PENN wålbewiste tjenester / som hans egne meriter, både åt honom och hans Arfwingar til årwårdelig ågendom / så mycket denne Provincien i sine Grånsor innehåller: stolandes allenast til en ehrlånsto af denne Förlåning twenne Påfrar åhrligen til Engeland inleswerera / som samme Konungs Donations Bref der upå på dat. West-Münster den 4. Mart. 1681. med mera utwisar. Sedan hafwer förenåmde Sir. W. Penn fölljande åhret 1682. den 1. Novemb. med 20 Skiep begifwit sig på resan til detta Landet / hwarest når han efter 6. wefors seglande

lande lyckeligen war ankommen / hafwer han först winlagt sig om / at ställa sig wäl in med the Christne / och sedan med de Barbarer som der i Landet woro. Til at så mycket bättre beweka the Christne til trohet och hörsamhet / hafwer han / förutan andre wackre tillsäjelser / strart utgifwit en Stadga och Förordning / bestående af följande puncter.

1. Så skal ingen utaf detta Landes Bebyggare til sin tro eller religion blifwa incommoderat, utan hwar och en Nation wif frihet efterlåtas / at beställa och bygga Kyrkior och Skolar efter sit behag och godts finnande.

2. Skal Söndagen til offentlig Gudstienst användas; och sålunda Låran om Gud med all isfwer och alfwar drifwen warda.

3. Til at så mycket beqwämligare uptuchta ungdomen / skola de af sides boende Bønder alla begifwa sig tillsammans / på det the hwar annan til Gud; Lof och et Christeligt Lefwerne måtte upmuntra och således jämwal theras Barn der til wante blifwa.

4. Skola Rättegångs Dagar på wif tid offentlig hållas / at den ena måtte afhöra den andra.

5. Uti de wid gränsande Städer och Byar / skola wisa Domare / som hålla Lag och Rätt wid macht / förordnade warda.

6. Skal Swordom / Gud; försmädande / Gud; namns Misbruk / Tråtor / Bedrägerij / Fyllerij och Dryckenstap med Hals; Järn afstraffas.

7. Skola alla Handtwärfare med sin förordnade Taxa tilfred; waro.

8. Skal hwar och et Barn / som til sine tolf år kommit / til något Handtwärf / eller annan redelig Hantering hafdt blifwa.

Med de Indianer hafwer han ock sig sedan inställt / och dem på sådant sätt til wänlighet och fridsamhet bewekt: at han i förstone hafwer begäfwat de förnämsta af dem med åtskillige skänker och föråringar / och sedan köpt utaf dem det ena stycke Landet efter thet andra / så at de sig så småningen / ju länger och längre up i Landet med sina boskällen tillbaka wifit hafwa.

Sedan han således bekommit denne Provincien uti fullskomlig besittning / hafwer han begynt den samana at bebygga och efter sit namn kallat Pennsylvania : Staden som han der hafwer låtit anläggga / heter Philadelphia, och är belägen på et smalt strek Land / emellan de twenne floderne Delaware och Skulkijl, sträckandes sig i längden / ifrån den ena floden til den andra två / och i bredden en Engellst mijl. En half mijl wid pass ifrån Philadelphia hafwa ock en dehl Högtyste fåt förlof af Konungen i Engeland at uprätta en Colonie; hwarest the ock åhr 1685. hafwa begynt at anläggga och bygga en Stad hwilken the Germanton eller Germanopolim kallat. Hwar om mera uti öfwannånnde Sir W. Penns Relation och Fran. D. Pastorii beskrifning om desse Provincien läsas kan.

10. Capitel.

Om the Swenskas tilstånd uti Nya Sverige / sedan det kom ifrån Sweriges Crona: Huru högloflig i åminelse Konung CARL den XI. öfwerfsickar til dem Präster med Gudelige Böcker / och wid hwad tilstånd the dem wid the- ras ankomst funnit.

Nad the ännu warande Swenske uti America widkommer; så förmåla the sielfwa om sig / uti sit Bref som the skrifwit der ifrån til Postmästaren i Göteborg Hr. Johan Thelijn 1693. hwar uti de begära at bekomma til sig / här ifrån Prästmån ock Gudelige Böcker / med sådane ord: Hwad som anbelangar vårt algemena tilstånd uti detta Landet / så äre wi måst allesammans Landt-mån / som plöja och

och såå / och hantera Landbruk / och lefwa efter de
 losliga Swenska seder uti math och dryck. Och
 detta Landet är et mächtigkästeligit fruchtbarande
 Land / uti allehanda slags Saåd / så at Gudj stie
 lof / det bär rikeligen och ymnogt hwad wj såå och
 der på planta / så at wj hafwom rikeligen wårt uppe-
 hålle uti math och dryck / och här utsändes åheligent
 uthur detta Revieret til mesta parten utaf de ömlig-
 gande Oyars både Bröd / Såd / Mähl och Öl / och
 här är ymnogt Gudj stee Lof / på allehanda slags
 Wildiur / Foglar och Fisk. Wåra Husfrur och Döt-
 trar besljta sig och mycket med spinnande / både Wlle
 och Linne / och många med wåwande / så at wj haf-
 wa rått orsatt til at tacka den högste Guden för wårt
 dageliga Lifs uppehålle; Gud han gifwe at wj och
 så måtte bekomma trogne Herdar och Siålesörjare
 som och så må spissa oss med den andeliga Spisen /
 som är Gudz Ordz Predikan och de helige Sacramen-
 tens åthnintande uti dess rätta bruk. Wj boe och
 uti stor Enighet med de Indianer / som på många
 åhr oss icke hafwa någon skada tilfogat. 2c.

Widare / huru wj ärom och hafwom warit
 handhafde här uti Landet / sedan det kom ifrån Swe-
 rige / så bekänne och bekräfte wj det uti sanning / at
 både uti det Halländska / som och under Hans Kongl.
 May:rt utaf England / wår Allernådigste Konung
 hafwom wj wål warit handhafde / förty de Swen-
 ska hafwa warit med dem utiråd och dåd altid / och
 ännu til denne dagen äre / så at wj altid hafwa haft
 en god och nådig Öfwerhet / och wj lefwom med
 hwat andra förtroligen och uti enighet inbördes / 2c.

Nu ehuruwål the Swenska hafwa lefwat och måträt wåhl der i landet / både under Holland och Engeland / sedan det kom ifrån Sweriges Crona ; hafwer doch omsider Gud; Ords Predikan begynt för dem at mangla / så at theras Stålar / ehuru stor öfwerflöd the elliest af thetta timmeliga goda ågt / likwål hafwa begynt til at hungra och törsta efter Herrans Ord / så at the sig ingen ro gifwit / och ingen flit och möda haft ospard / utan latit det ena breswet efter det andra / der om til sit K. Fädernesland öfwergå / i förtröstan der uppå någon bot och wederauweckelse at ehruå ; om hwilken theras berömlige begåran och Gudliga nyt om den rena Ewangeliske Lärans Conservation is bland dem / the uti sit ofwannemde bresf med desse följande Ord skrifwa / och dem til en äminnelse här billigt införës.

Såsom wij nu ödmuikel. alle samptl. begierom / at sedan det hafwer täctz Hans Kongl. May:it at bewillja der til / at det skulle med all expedition och hast til oss sendas Präster och Böcker / enår wij swar skrifwa uppå Edert kiäre och til oss komne Bresf ; så bedie wij at der må til oss sändas twenne Swenske Präster som äre wål lärde och wål öfwade uti den helige Skrift / som kunna / både wål förswara sig och oss / emot alla falska Läror och främmande Secter, hwilka kunde kring om oss komma / eller må giöra opposition emot oss / om wår sanna / rena och öförfalskade Gudztienst och Luthersta Religion, den wij och in för Gud och all Wårlden altjd bekenna och bekåna skolom / at i fall om så skulle hända / det doch Gud afwände / så wiljom wij bekräfta det med wårt eget Blod : Wij bidie och at desse Prästmån må wara sådane

sådane som föra et sedugt och nyctert lefwerne/ så at wj och wår Ungdom genom deras Gudel. wandels Exempel, må och så föra et gudeligt och Guds wälbehageligt lefwerne.

Der til med så är och wår ödmütka begieran at wj må bekomma och öfz tilhanda såndas 12. Biblar, 3. Postillor, 42. Manualer, 100. Handböcker och Andeliga Betrachtelser/ 200. Catecheser, 200. A, B, C, Böcker: Swilka enär som wj desse Böcker undsä/ wiljom med all ärlighet och redelighet dem igen betala och contentera, ehwad som för dem kan fordras och begiäras / såsom wj och skolom skicka betalning för dem til den Platz som öfz utaf Eder skal förordnas. Och desse Präster för deras underhåld/ så förpligtom wj öfz til det högsta/ at wj wiljom dem ärliga maintainera och underhålla efter wår förmågo. Och enär som detta wårt ödmütka Bref är affärdigat/ så skolom wj laga för Kyrtian et stycke Land för Prästerna til at bo uppå. Widare skrifwa the här om: Och som wj nu alle samptl. uppå det aldrawänligaste och ödmütaste begära/ at denne här wår trängne Bön och begiäran må nu uppå denne wår ensaldigste skrifwelses undfångning/ i Fadernes Land det uti wårketz önskande och hastiga fortställande skyndas/ såsom wj af alt hierta önska des önskelige utgång och fortgång så willjom och skolom wj det samma altid komma ihog uti wåra Böner och förböner til Gud Allmechtig/ at den Stora Guden som wj wisserligen tro uti wårt hierta hafwa och wille ytterligare hafwa sin hand uti detta så Christel. på begynte werketz fullförande; ty wj förhoppas at

Gud

Gud icke wil förlåta oss / ändoch wij äre här uti et Hedniskt och främmande Land / sierran ifrån vårt eget K. Fädernesland / at desse Prästemän och Bœcker må til oss komma med det aldrasförsta och snarreste / alldenstund wij hafwa twänne resor allaredan skrifwit til vårt Fädernes-Land til Öfwerheren om Präster / men hafwa icke swar der på bekommit / derföre at bresw in / utan twiswel / äre intet framkomna. Bediandes fördenksul Eder Herr Johan Thelin at J willien göra edert besta här uti / och wij skolon Eder igen förskylla utaf alt vårt Hierta. 2c.

Så snart detta theras fören:de Bref / som war dat: Pensylvania den 31. Maii, 1693. och utaf 30. Personer underskrifwit / til Stockholm öfwerkom; förornade och besalte Hans Högst-Sal. och i äminnelse glorwürdigste Konung CARL den XI. af högst-berömlig sorgfällighet om Gudz rena Ordz utwidgande / samt en särdeles Konungeligg Mildhet emot dese sina gamla Underfätare uti America, at denne theras begäran skulle med det forderligaste i wårket ställas; på det theras / så efter Gudz Ord hungrande och törstande Siälur / någon wedergroectelse bekoima måtte: til hwilken ända ock bemelte Högst-Sal. och om Gudz Ord nytälstande Konung / lät ofördröjel. der om öfwergå et Bref til Archiebiskopen i Upsala salig Doctor Olaus Svebius, sålunda lydandes.

KARL med Gudz Råde / Sveriges / Göthes och Wändes Konung 2c. 2c.

Wår ynnest och nådige benågenhet med Gud Allmechtig / Ero Man och Erkebiskop. Wij sände
Eder

Eder här med i Nåder en Afskrift af ett Bref som den Swenska Colonien uti America på Södre Revieret har skrifwit til Postmästaren i Götheborg Johan Theljn, och han hjt til wårt Sänglie inleswererat hafwer. Hwar af såsom Wij med stor hugnad hafwer förspört hwad för en särdeles Gudelignijt och omsorg det folket drager om den rena Evangeliska Lärans Conlervation ibland dem/ och för deras Barn och Esterkommande; Alltså äre Wij och der af bewekte wordne dem där utinnan at handräckia och hjfälla. Och fördenskul hwad deras begäran anbelangar at bekomä twenne Präster/ så är wår nådige Willje/ at I gören Eder fljt til at uppsöka och förese dem med sådane lärde och Gudfruchtige Män som de begära/ wiljandes Wij så snart som the äre resefärdige/ låta behörig anstalt göra om deras resepenningar. De Biblar/ Påstiller Psalmböcker/ Andeliga Betrachtelse Böcker/ Catecheser och A, B, C, Böcker som de åstunda/ wele Wij låta anskaffa/ och dem där med benåda/ så at Prästerna må föra dem med sig dem tilhanda. Wij twisfe intet med mindre I til Gudz Namns ära låten Eder angelägit wara/ at således som förbemält är anskaffa trogne Arbetare til denne Herrans Wijngård. Hwar med I och warde giorans

M

randes hwad Dß til nådigt behag lãnder. Och Wij
 befalle Eder Gud Allmechtig nådeligen. Af Stock-
 holm den 18. Februarii, Anno 1696.

CAROLUS.

C. Piper.

Uppå detta här Högst-Sal. Konungens Bref / inkom
 strart Sal Erkebiskopen med underdånigt swar / at han
 der om ofördröjeligen beställa skulle / intercederandes där
 jämte för de Prästmån / som dit skulle resa / at the efter
 någre åhrs förlopp måtte få resa hem til sit Fädernesland
 igen / om dem så luste ; hwar på åter förb:te högst-salige
 och i ånunnelse glorwürdigste Konung således i Nåderr
 swarade.

WAR med Gudz Nåde / Sveriges /
 Göthes och Wãndes Konung / 20. 20.

Wir ynneft och Nådige benågenhet med Gud
 Allmechtig / Tro Man och Archiebiskop. Wijse af
 Eder wenl. skrifwelse daterat den 21. hujus, huru
 som I uthlofwa til följje af Wår Nådige befallning
 at willia göra Eder sijn til at bekomma twãne
 lärde och Gudfruchtige Präster / som skole resa til
 America och informera, de där warande Swenske
 uti den rena Evangeliska Lãran; Men som I där
 jämte wenligen intercederen för dem hwilka där
 til låra utses / at de måtte blifwa försäkrade til at
 få

få komma tillbaka efter några års förlopp och då blifwa med anständige Lågenheter i Nader ihogkomne / på hwilken händelse / åter andra i deras ställen kunde dit sändas / emedan det elliest synes twara swårt at öfwergefwä sit Fädernes Land / utan något hopp at komma tillbaka / och resa til så widt belågne Orter; Alltså samtlycke Wij der til i Nader / och hafwe J at göra dem der om försäkrade. Swar med Wij befalle Eder Gud Allzmechtig Nadeligen. Stockholm den 22. Februarii, Anno 1696.

CAROLUS.

C. Piper.

Blefwo alltså wid Kongl. Academien i Upsala / trenne stickelige och lärde Prästmän utsedde / som lust hade at denne resa til America sig at företaga; hwilkas namn woro / Andreas Rudman Gestrikus, Ericus Biörk Vermanus, och Jonas Auren Wermlandus: de två förra woro rått ordinarii, men Auren stod det fritt at blifwa der eller ock resa sådan igen när honom behagade. Och på det the så mycket mera säkert och obehindrade måtte wara på denne theras föresatte resa / hafwer ock ofwanbemälte högst-salige Konung / med them affärdat ett bref til Kongl. Commissions Secreterarn wid det Kongl. Hoffwet i Engeland Herz Christopher Leijoncrona, at han der å orten skulle draga försorg för them / så at them för theras personer eller medhafwande Böcker och Sakor / en något hinder eller besvär måtte tilfogas / utan fast mera niuta god säkerhet och befordran / så på resan som på sielfwa orten /

när the tijt framkommo: Hwar till och Arkiebiskopen saglig Doctor O. Svebilus mände them med behörig bref och bewijs til den Swänsta Församlingen uti America förse- til orden sålunda lydandes som följjer :

Then Christeliga och Hederwårde Swenska Församlingen uti America, önskas här med nåde/ frjd och wälsignelse af Gud Fader genom Jesum Christum.

Älsom Eders Kiärligheter af berömlig sorgfältighet och åhåga om den Evangeliske Lärans wid macht hållåde uti den Swenske Americaniske Församlingen/ och then ther under bestående Eders kiärligheters andeliga Wåhlgång och Salighets befordran/ sedan nimeras Eders kiärligheters förra lärare igenom döde åro afgagne/ hos hans Kongl. May:t/ min allernådigsste Konung/ i underdånighet hafwa gjort ansökning/ at bekomma twänne Lärde och Gudfruchtige Prästmän/ som Gudz heliga Ord i bland Eders kiärligheter prädika och Sacramenten utdela måtte; Alltså emedan högstbete Hans Kongl. May:t/ så i affeende der uppå / som af den allmenne- lige Christelige nit/ hwilken Hans Kongl. May:t ouphörigt drager för den sanna Evangeliske Lärans bibehållande och fortplantande i nåder har behagat mig anbefalla/ twänne sådane Prästemän at utse och anskaffa; Ty har och iag / både til underdånigst följje ther af/ såsom och i anledning af the- utaf Gud/ Hans Kongl. May:t och Gudz försam- ling mig ansförtrodde Embetspflicht/ ther til kallat och

och utsett these twenne Personer/ neml. Wåhllårde Herr Andream Rudman Gestrikium, Philosophiæ Candidatum och Herr Ericum Biörk Vefsmannum, hwilka efter föregångne Prof äro skickelige befundne med frucht och nytta at kunna utdela sanningenes Ord/ äre och uti lefwerne bekante af ett Gudfruchtigt och stilla förhållande/ warandes af thet Christeliga up-
 sätet/ at willia taga sig denna långa och åf-
 wentyrliga resan före/ och efter de af Gud sig för-
 lånte gåfwor tiena Eders kiärligheters församling
 med all troo och flitighet/ såsom the och af mehr
 Högstbemelte Hans Kongl. May:z högstpriselige
 ynnest med resepenningar äro benådade och förseddes
 önskaandes man them ther til Gudz Andes nåde/ lyc-
 ka och wålsignelse. Fördenstul hafwer iag ey un-
 derlåta bort/ hos samptel. then Swenske American-
 ske Församlingens respective Lemmar och Ledamöter/
 förbemelte twenne Personer til det bästa härigenom
 at recommendera. Skolandes theras arbete ther u-
 tinnan bestå / at rent och klart lära och predika Gudz
 heliga och saligiörande ord/ såsom det i then heliga
 Skrifftz Canoniske Böcker af Propheterna i thet
 gamla och Apostlarna i thet nya Testamentet uti then
 heliga Bibel widlöftigen är författat/ men kortel.
 uti then Christeliga Kyrkans allmanneligen wedert-
 tagne Symbolis, thet Apostoliske så wål som Nicæ-
 no och Athanasiano, samt i synnerhet then Ewange-
 liste Församlingens antagne oförändrade Aushurgi-
 ske Bekännelse och flere symboliske Böcker förklarar/
 alldeles utan någon Menneflig superstition och bis-
 lara. Ther jämte skola de och rätteligen effter Gudz
 instich

instichtelse och ordning administrera och uthdela the Högwärdige Sacramenterna. samt igenom sitigt predikande / förhör och underwisande drifwa Catechismum och Barneläran efter thes rätta förstånd och grund. The skola och beslita sig igenom ett Gudfruchtigt / nöchtert / stilla och oförargeligt Leswerne at föregå och föreläsa sina Åhörare uti alla Christeliga dygder och öfningar / förmanandes them sammaledes ther til; uti en Summa, skola the sig således både i Lärdom och Leswerne sticka och före hålla / som the tänckia in för then öfwersta Herden / så han kommande warder / en gång skola och kunna giöra råtenskap och answar: Och drager man ther emot til Edra kärligheter / samtel. förbem:te Christelige församlingz Ledamöter thet wisza förtroende / at the these Herz Anders Rudman och Herz Erik Biörk för thesas rätta Siälesförjare anamma och emottaga / samt them all then heder / lydna och hör samhet bewisza som thetta thesas embete anstår / therjämte them för thenna thesas embez möda / efter Gudz befallning och egit löffte / med thesas nödtorffstigheter underhållandes warda. Swar med iag troligast önskar then Christelige American ske församlingen all sielsbegärlig wählgång / lycka och tilwårande uti tronens kundskap och ståndachtighet / uppå Salighetenes wäg / befallandes samt och synnerliga thes Ledamöter uti Gudz mechtiga beskydd. Til yttermehra säkerhet / hafwer iag detta med egen Handz underskrift och Upsala Dom-Capitels wanl. Sigill beträffat / som skieddel Upsala d. 25. Junii, A:o 1696.

OLAUS SUEBILIUS.

Archiepiscopus Upsalienfis.

These

These Prästmån gjorde sig fördenstu! med det första resefärdige / begifwandes sig på resan här ifrån den 4. Augusti samma år 1696. och äro komne den 5 til Dalerön. Den 7 hafwa de fått böhr och begifwit sig til söds / och anländt 23 til Helsingedöhr. Den 8 Sept hafwa the lagt uth der ifrån / och kommit den 10 Octob. till Londen / hwarest the woro öfwer winteren. Fölljande året den 4 Febr. hafwa the åter ställt sin resa fort med ett Engelskt skiep / Jaffris beneendt / som då ibland andra lopp till America, och ankommit så omsider lyckeligen fram till den Swänsta Colonien samma år 23 Junij 1697 / hwarest the äro med stor glädie emottagne och fågnade wordne: Hwar om / samt wid hwad tillstånd / the Swenska der wid deras ankomst hafwa warit / the uti sine äthskillige bres / som de skrifwit derifrån widlöfteligen berättat / utaf hwilka icke otänkligt synes här at införa Herr Erik Biörks, till Superintendenten Fögwärdige och Höglärde Herr Doct. Israel Kolmodin, dat. Christinae Kijl 29 Octob. 1697. der uti orden sälunda lyda:

Sedan som jag hade then hugnad / och blef af Högwördige Fadren med thes förnåme skrifwelse bewärdat / jag ther uppå och med mitt ringa swar upwachtade / som och ett af den 4 Febr. af innehåll / at wij så skulle lemna Londen / och gifwa oss om bord / ther wij länge nog i hambnerna Deal och Portsmouth lågo / innan Convojerne och Capitainen blefwo klara / så kom doch omsider så wida / at wij i Jesu namn den 22 Martii hisade ankar wid Portsmouth, gående till Plymouth, men them förbi / seendes aldrasidst landet Lizard, den 24 Martii ett berg / och sedan intet för än Virginiën. Att uppehålla Högwördige Fadren i någon berättelse om thenna vår söresa / ther i skulle jag blifwa för widlöftig / om jag thet begynte / utan säger allenast thet / hwad en söforande haar at bespega sig på / thet måste wij alt undergå / så mycket mehr och oftare /

tare / som wägen långre war / nu mot / nu med / nu för mycket lungt / nu för grymma stormwäder / särdeles 5 gånger / the of stor nöd och ångslan påförde / så at then förtrostan wij hade at see thetta folk och land / hade stora anstöter / doch som wårt ärenden war Guds och Konungens / samt alla andra gudfruchtigas / och angick mångens salighet / hwilkas böner med wåras / Gud wiserl. ansåg / så wålsignade han of och med ett glädiefullt slut / och halp of at wij intet eller länge måste dricka gammalt watn. Då på thenna resan wij hafwa erfarit en sådan Gudz Nåd / at jag önskar mig kunna utföra then som jag wille / och ther upwäckia andra then stora Guden tillijka med of therföre at lofwa och åhra / så för befrielse af then nöd / som mången på wattn måste undergå / som at wij i så ofridlig tijd / doch så frideligen fingo segla ; Men i the samma dagar war 3 dagar töckn / at wij intet kunde see hwar annan / woro allenast 5 stiepp af 28 tillhopa / när töcknen hade gått bort / doch sedan till 14 stycken samlades / hwilket war den 27 / 28 / och 29 Martii, då wij ännu under Ängelska och Franska wattn woro / emedan winden war of något emot / och wij måste lovera.

När wij nu länge hafwa hijt och tijt / efter som winden fogade sig / seglat / och wij särdeles / som woro owana wid en sådan resa / nu efter land började långta och föra / hände omsider of den glädien / at efter lods fastande några gånger förgiäfwes / funno wij den 31 Maji efter middagen 34 samnars diup ; och sedan middags tijd en större hugnad / då wij alle af däckel kunde see land för of / nem ligen Smiths bland litet nedan före wår ingång beläget. När wij nu så wore anlände / kom en fruchtan som wår glädie wille förminska / i ty sunnanwädrer satte of neder / låg och ännu of hårdt på sidan / plågade förr aldrig länge stå / utan gå i wåster och så nordwäst / ett mähta häftigt wäder / här å orten / samt mycket farligt i sion / at mången warit så när / at han skulle kasta ankar / och måste doch för thet wäder till siös igen / och gå ther ibland länge nog / som förledit åhr en måste i 5 weckor blifwa i sion sinnan han kom in igen. Wij måste ock ut / loverade hijt och tijt / då Gud of så gunstig war / at thet sunnan / som moot wanan länge stod / som thet intet gick till bättre / så blef thet of intet wårre / at wij omsider

der hinte up til wår ingång / Cap. Henrij den 2. Julii om morgonen
 rå thet aldeles blef lungt / och wij kastade Ankar på 7. sammar diup
 med glädie och tacksäijelse etc.

Wij gingo sedan dagen efter bättre up i säkrare Hamn til St.
 James Revier, hwarest wij någre dagar för Capiteins beställningar
 stilla låge / gingo sedan den 10. Junii åt Mariland Neufort, Raphmooch,
 Patmech, Lookout (förste pomten eller udden af Mariland) och Po-
 taxen förbi til Gevern, mit för en plaz Anapolis benämnd ther. Gouver-
 neuren Francis Nicholson bor / hwarest Ankar den 19. Junii kastades.
 Jag wille / men kan icke / ey heller bör gå förbi hwad of hos förnde
 Gouver. hände / doch kortel. nämna : Wij gingo i Land dagen efter /
 tänckande of strax om bord igen / men blefwo af honom hemkallades /
 så åhrade och tracterade ; Wår allernådigste Konung och des Kongl.
 Huus så wårdsamt ihogkommen / at om wij särdeles til denne man
 warit sände ifrån Sverige / hade han intet mehr kunnat giordt /
 och thetta i sit hus så länge wij ther woro nembl. i 4. Dagar ; hade
 of altid med sig när han spaserade samt wisandes allehanda ting.
 Och när wij omsider märkte stieppet ther något dröja / och wij lång-
 tade til wår ort / hwar til wij of båt tingade / så tog han af of
 alt bekymber / och han wille vara försäkrad om then man of skulle
 föra : samt huru wij skulle trygdt komma til wåra Swenska. Thet
 war intet nog at han of wid sit bord i så många dagar sågnade / utan
 när wij togo affled / fölgde han of på en wacker plaz til til wäg /
 gaf of en summa Penningar och lät 2. Karlar bära så många Batt-
 lor som de kunde / i båten med of / fulla med allehanda drick : Han
 är en ogiffte man / men ser ut som en klåk Soldat / och then sin Ko-
 nungs bästa söker / som han ock det nog wijst / allenast på ett och ett
 halft åhr / han ther wid Annapolis har warit. Wij fore så om affto-
 nen den 23. Junii ifrån stieppet med alla wåra saker / så wij intet bö-
 ra glömma Capiteins godhet / som lät of altsammans fritt utan
 ringaste fracht en sådan lång wäg / och med en god wind gingo wid
 påß 70. Ängelste mihl til en plaz nämbiligen Transtown slutet på Elk
 Revieren til andra dagen kl. 10. hwar ifrån en ängelst mihl någre af
 wåra Swenska bodde / tijt wij med glädie lade / wåra saker uptoged
 ofswersåge och funno alt Gudi Loff behållit ofwer en så lång resa.

Innan wij ther ett dygn hade varit/ har icke allenast rycket om vår ankomst flugit otroligen omkring/ utan folket 10. a 12. Swenska mist woro hos oss med hästar/ at föra oss bättre up i församlingarna/ så sågnade oss/ at många för glädie gredo/ och wille intet tro för än the fingo se oss/ så the och nu som bäst hielp behöfde. Ty wid samma tid som wij orwårdige til thetta höga ärendet utwaldes/ blef then enda the hade at lita til Mag. Jacob Fabritius död/ hållandes the sedan sig til sin föreläsare Carl Christopher Springer en slät och ringa man elliest/ doch igenom Gud; nåd/ som igenom ringa/ stora ting utrat- tar/ dem då til en god stöd/ är en man then all sin flit och wälfärd för Gud; Ord skull har ospard/ som iag stadigt märker.

Den 27. Junii höllo wij allenast en liten bön och tackfäijelse med thenna nedre Församlingen. Den 29 foro wij til Philadelphia, en liten wacker Stad/ at angifwa oss hos vice Gouverneuren Wilhelm Marckam, hwilken oss ochsä mycket mehr sågnade som han såg vår säkerhet af våra Pass at fara hit.

Den 30. Junii war den öfre Församlingen som är närmast til Philadelphia, Wikaka Församling kallad/ af paken som kyrkian står på/ tillsamman/ och hörde sig hela vår resos beskaffenhet för hållas/ begynnandes af theas egit bref til Sverige/ så hans Kongl. May:z etc. Thet samma giordes sedan i thenna nedre Församlingen nu Franhuks Församling nämnd af thes kyrkios plak/ den 2 Julii then iag orwårdig nu undre min skidgel hafwer / giörandes mit första tilträde i Jesu Namn den 11. Julii de Iustitia Ehariscorum.

At nu något närmare tala om Församlingens tilstånd/ så hafwa the fuller intet fullbordat hwad i theas skrifwelse står / af orsak at the bo mächta owigt/ ty landet är öfwerstödig waturikt/ at the om Kyrkioplak/ som beqwämare än thenna är/ tjt wij alle öfwer watten fara måste/ intet hade kunnat komma öfwerens/ the ock endels welat lemna thet tills the skulle få se/ om the någonsin kunde få Präster/ och thet ärende så them hemställa/ som iag ock igenom Gud; Nåd/ om en annan plak mer beqwämlik har med them öfwerens kommit/ och at ther på en Kyrkia af Steen byggia mit öfwer Franhusen ther hon nu står, på Christina, lærer och kan stie blifwa nämnd Christina Kyrkia/ eller som man med tiden kan finna/ som man

hopz

håppas ther på intet öfwer et åhr lærer arbetas; ty Församlingen af förmögen och låter sig mächta wäl intala/ thet iag med fog och skick them förehåller etc. I jämsförande af theras Gudztienst/ Ordningar/ Ungdomens förstånd i Catechesen och mehra sligt/ med någon Församling i Sverige/ så är här oordentel. som hotar oss med et stort beswär och arbete/ så i anseende til vår Eed/ som vår egen hog elliest/ at så dem så lika som någon i Sverige är/ och mögel. kan stie/ hwilket intet är at undra på; i ty the Präster the haft/ serdeles thesse sidste/ af ålder och siuldom utarbetad intet haft bekymmer om sådant huru thet skulle gå til/ och ungdomen uptuchtad blifwa; men hoppas ther Gud unnar oss lifstiden/ här skal med Gudz hielp blifwa bättre med Kyrkia/ Prästgård/ Ordningar/ Catechismi förhör och annat sådant/ så at then som med tiden efter oss kommer/ skal finna then wäg rögd/ som wij nu örögd emottagit. Hwilket beswär som thet för oss/ så mycket större blifwer/ som wij ensamme äre/ och ungdommen mycken/ lærer kan stie twinga oss til ombyte och lisa/ tå iag hoppas Högro. Fadrens Gunst lærer oss intet fela/ om thet så wida med oss skulle komma/ twislandes så mycket mindre ther på/ om Gud thesse wår allernädigste Konung/ wårt Fadersnesland til några åhr än i lifwet wil förnunna/ thet wij troligen i wåra böner ibland annat ihogkomma.

Landet är elliest så lättbart/ som the någonsin thet beskristwit/ med allehanda wällsignelse öfwerflödande/ hwar af Folket lefwer öfwermåttan wäl/ utan något twång och träle Arbete: Weta och af föga uthlagor; kalla sig bönder/ efter de sådant arbete bruka just som i Sverige/ men hålla sig i Kläder och annat som det hederligaste Borgaresfolk. Fårstt hafwa the allehanda så ur Watten/ som uhr skog/ wetande af ingen brist på någon ting som the andre Land här omkring/ the här ifrån som oftast behöfwa såd til bröd och dricka/ Gud låte them så lefwa nu här efter/ at the lika wå signelse mågeniuta. Ingen fattig weta the af här ibland sig/ utan alla försörja sig sielfwa/ ty Landet står helt yppet/ och them til tienst/ som macht har ther af något at bruka.

The wilde och wåre äro som ett folk/ mycket mehr förtrogne än med the Engelske/ som the ock på sitt språk kalla thesse Swenske sitt

egit folk/ och wisa sig hel glade öfwer wår ankomst/ at the nu se at Sverige wara til/ thes om the söga welat tro wåra tilförende/ efter the ingen sedt komma ther ifrån. The äro ock mycket benägne at höra Catechismum på sit språk tryckte/ then wåre/ hwilka theas språk såsom sit egit kunna/ för them läsa/ så at en eller annan har talt wid sörenemde Carl Springer, at lära den sina barn. Ho wet hwad then gode Guden wil uträtta/ wij och ther om bedie/ skole ey heller hafwa wårt omak öspardt/ när wij komma litet i roo och blifwa theas språk mächtige. The gå måst nakna/ men många och helt klädde/ mähta höflige/ och til at af umgänge med wåra något lära/ mycket benägne/ samt hel tienstachtiga och hulde om the Swenske/ at om the skulle få höra något ondt skie them af någon/ gifwa the sig intet roo/ för än the hafwa thet tillänna gifwit/ hielpa sedan til thet at hindra.

Om thet står til at giöra; hoppas iag Gögw: Fadren hielpa öf til några af the nytryckte böcker af Hans Kongl. May:t såsom särdeles 2. Ryrkis-Biblar/ när Gud thet Tryck har til ända wälsignadt/ ty the leto alla Biblarna uhr händren på öf at wij ingen til Ryrkian kunde få behålla/ samt af the andre böcker; Ty ifrån Engeland och hijt är alltid tilfalle. Jag kan och ick utan undran berättat/ detta folket til beröm/ at ta här knapt 3. Swenska böcker sinis/ hafwa the doch warit så bekymrade om sina barn/ at the huru the länt then ena med then andra/ så kunna the alla tämmelig wäl läsa innan til/ så at ingen bok af the Hans Kongl. May:t them benådat med/ ligger utan bruk: äro och så delte/: efter som husen äro/ och the kunna nu läsa til/ så at then som nu bäst kunde sig af then eller then boken betiena/ then fick henne/ en annan en annor/ sålunda har hwar och en at fågna sig af Konungens ständ/ som the och med glädie och tackfälsje weta at ihogkomma: Then store Gud beware Hans May:t med hela thet Kongl. Huset och wårt Fädernesland i frid och glädie; öf til fågnad/ som så wida affides äro/ och dock aldrig aflåta then stund wij lefwe/ at wara/ fast än ibland the ringaste af thes undersåtare och önskel: wälstånd; förebediare jemte den skyldighet som wij nu medan wij här äre/ Guds Ord lika mächtig böre lefwa uti etc.

Sådant med mera bekräftar jämwäl Mag. And. Rudman uti sine Bref/ särdeles i det som han har skrifwit til Professoren i Upsala Herz Iacob Arrhenius, dat. Pennsylvania den 20. Octob. 1697. utaf hwilket för korthet skul man allenast detta följande wil här tillägga.

Skieppet (som the reste på) gick in til Virginien, och der ifrån efter afgjorde bestälningar til Marijland, hwarest wij lemnade skieppet den 23. Junii, och foro upföre Baijen med en Slup up i Elk Revi-eret, der wij straxt sunno Swenskt Folk/ som sig hierteligen öfwer wår ankomst sågnade; rycket för genom hela Landet/ de kommo strax/ med Hastar emot oss hela 30: milen ifrån / och beledsagade oss långere up i Församlingen / hwarest sedan wij hade opröchtad Gouverneuren, Församlingarne ihopa kallat och för dem wår a Pass och Bref upläst/ anträdde wij i Herrans namn wårt/Embete / jag wid den öfre Församlingen / som nämnes efter Kyrkioplågen Wikako, och Herr Erich Biörk den nedre wid Christina.

Kyrkiorna äro gamla och ströpliga / hwarföre wij besta oss om genom Gudz hielp nya at bygga / den nedre blir på Christina / den öfre på Wikako eller Passajong / der Prästegården eller Prästelandet är / 4. Engelse mil ifrån Philadelphia, en wacker Stad af Dweker upbygd. Folket är mycket strödde och boo gles / doch alla ut wed warhet / så at somlige hafwa 16. mil til Kyrkian / hwilket oachtande de likwål hwar Söndag komma til Gudz Hus etc. Och widare skrifwer han:

Theras Hus äro timbrade på Swenskt maner, reda och Dwin-folken maat efter Swenskt maner och brygga godt Drieka; des utan weta de gjöra åtskillige drycker af Applen och Persikor / hwilken förra de kalla Seider, mycket kuslig at drieka / är och befindlig wara hälfsam.

Til wår Kyrkjas bygnad samsättia the sig willja sammanskiuta 400. Pund Sterling först så länge: detta faller dem intet an då swårt / utan alla glädia sig öfwer oss / lika som de hade sät Anglar af Himmelen / det de med många tårar och ord betygat hafwa och ännu betygat / och wij dageligen se / så at jag intet wet på hwad ort

i Wårlden en Präst skulle mer förnögd och älskad lefwa än äfwen här.

De Engelska sagna oss ock öfvermåttan wäl / äro och åtskil-
lige af dem som hålla sig til wåra Församlingar; Wij boo strödde
i kring/ op och ner ibland Engelska och Qwäker/ doch behålla de
språket så rent som det någonsin talas i Sverige/ weta intet af syn-
nerlig Högfärd/ det de säija är säkert/ äre in alles til talet wid påß
1200. Siälur/ kunna tala Swenska/ Wilska som sit egit Moders
måhl/ Engelska/ Holländska och somlige Fransöfka/ merendels kun-
na the ock läsa i bok/ och nu står i Bygden en sådan läsning/ så at
ens Hierta glädz och frögdas där öfwer/ de wetta besinna den Nåd
Gud dem gjort/ mer än de som sådant aldrig saknat hafwa.

Hwad Gouvernamentet angår/ tacka wij Gud/ at wij hafwa
det helt roligt och lindrigt under Gouverneuren William Markam, som
är oss mycket bewägen/ ja så at han tycker illa wåra om wij intet
komma offta til honom/ och hafwer gifwit oss frij disposiuon uti
Kyrkio disciplin. Uti Rätten äro åtskillige Swenske Rådman/ dem
de kalla Iadges; Många af wåra äro och satte til Offcerare, Capitei-
ner; Constablar, Fändrifker &c. Arbetet för oss är mycket/ wij äre
ensamme/ Församlingarne widt kringströdde/ Ungdomen mycken och
litet underwist/ Skolar bygges nu och Kyrkiorna lagas ock til etc.

Widare/ om theras Kyrkio-Bygnad/ huru the den
begynt/ der med fortfarit/ och änteligen til ett önsteligt
och wålsignat slut kommit/ berättar Herr Erich Biörk u-
ti sit Bref/ skrifwit der ifrån til hans Grewyrdighet Herr
Carl Wijsström den 19. Nov. Anno 1700. med sådane Ord.

Sedan iag strart efter mit genom Gudz Wålsignelse lyckel. an-
låndande til denne aflågsa Orth/ omsider fick Församlingen at kom-
ma öfwerens om en wiß och bättre Kyrkio-Plas/ än på Tranhocken
war/ nembl. på Christina, så satte iag an i Hexrans namn at be-
gynna/ fast än med litet penningar (doch bad Gud intet tilräkna mig
min dårskap/ men hielpa mig för sin Åhros förfrämjande skul/ det
iag och intet twiflade om) slutande med Murmästare och Timmers-
män/ hwilke hunde mig och sig så / at thet wårk iag elliest intet tänk-
te på 2 a 3. Åhr åt minstone så färdigt. (måtte doch genom Gudz
tils

tilhielp) utan hinder gå immerfort; iag aldeles såsom en nys infoms men owan wid all ting här å Orten / war något bekymrat hwad ändemåhl thet wille taga / doch som förr är sagt / på Gud; Godhet låt gå an / läggandes iag den första Hörnstenen / som är på östra ändan och norre Hörnet den 28. Maj, Anno 1698. warande Kyrkian til storleken innom murarna / längden 60. foot / och bredden 30. högde n 20. och sielfwa Muren af hårda Gråsten up til Fönstren 3 och en half foot tiock / men sedan allenast 2. foot.

Dörrar äro der på fyra en stor på wästra ändan / och en af lika storlek på södra sidan: men 2. smärre på norre sidan / ther af then ena är lemnat til Sacerstugu dörr: Fönster äre 2. på norre och 2. på södra sidan af lika storlek / men ett större på östre ändan / och ett litet öfwer wästra dören som swarar emot rundeln på det i östra ändan; hwilka alle äro i trä af Zimmermännerne efter Kyrkis Fönsters mäter / utarbetade. Taket är hwälft med Trä och öfwerdragit in uti med Kalk / men det yttersta taket är af Cederspån.

Allte bänkarna i Kyrkian äro af Furuträ på Stad; maner bygde med dörrar före / men Choret rundt i kring / så wäl det närmsta til Altaret som det yttre stranket / är swarfwat af Wallnöteträ / såsom ock hela Prädikstolen af samma slags trä: Choret är til den ena Wäggen 15. foot men 20. den andra / 5. foot smalare på hwar sida än Kyrkian är bred til. Theß afdelning är en stor gång / goda 8. foot bred ifrån Choret til stora dören / sedan en twärgång ifrån södra til norra dören: emellan Choret och sielfwa bänkarna i första qwarteret är och til åtskildnad en liten gång och sedan 6. bänkar på hwatdera sidan til den omtalte twärgången / hwilka 6. bänkar gå intet til Wäggen / utan en smal gång löper iust uppå hwardera sidan om Choret ifrån bägge dörrarna / och äre långbänkar bygde ut med Muren ända upföre på Mansfolk; sidan ifrån södra dören åt öster ändan / ther den öfwersta är för en Kläckare bänk / men ther ifrån en twärbänk hwarest ingången är i Choret för en Prästbänk: på andra sidan lika så från norre dören til Prädikstolen / och sedan från den ämnade Sacerstie dörr / der til hörnet en bänk ärnat för en Präst; hustru; åter derifrån en lika twärbänk / och sålunda på både sidor om Choret: Men thet andra qwarterets bänkar nederom södra och

norre dörrarna til den wästra dören löpa alla från stora gängen til muren / som äro 8. på hwar sida.

Til selswa inwigningen lät och Gud mig winna mit upsåt för det namn iag ämnade på Kyrkian / neml. at hon ähret efter / som war 1699. **S:** Trefaldigheß Söndag / inwigdes af Mag. Rudman, med den Text. af Ps. 126. v. 3. **H**Erren hafwer giordt stor ting med oss / theß äro wij glade. Och kallad den Treenige Guden til ära för detta första Wärl **S:** Trefaldigheß Kyrkia. Mag. Rudman och iag woro klädde i hwhita Mäße-sarlar / så wäl efter wårt maner gjorde som här kunde ske / men Mässhakar kunde wi intet komma til wäga med: Herr Auren prädikade sedan andra prädikan på Herrans Nattward utdeltes / hwilken Söndag föll i pun-gen wid påß 200. Dal. Roppm.tt; ty här war många hundra Per-soner af allehanda Religioner, them iag efter åt sedan med mat och dryck / så mycket giörligt war spisade / samt Grannarna i kring / som åtskillige af dem togo hem med sig.

Wid denne tid på ähret / war ännu ingen steen lagd til den andra Kyrkia; ty ther war ett så långt wäsende innan the kunde komma öfwerens om selswa Plazen; foro alt så the samma Murmästare och Zimmermän här ifrån tijt / och begynte så lyckeligen / at den Kyrkio-Byggnaden inän ähres omgång jämnwäl blef färdig och inwigd af mig thetta ähr / Dominica I. post Trinitatis den 2. Julii med den Text 2. Sam: 7. v. 29. **Så tag nu til och wälsigna tins Tienares Hus / at thet blifwer ewigt för tig: Ty tu H**erre **H**erre hafwer thet talat / och med tin Wälsignelse skal tins Tienares Hus wälsignat warda til ewig tid. Ther til så wida ske kunde lämpad / och är nämnd GLORIA, på Swenska Gudz Ahros Hus / som skedde sic ka så i en stor och förnäm Församling / af the Engelske och andra ifrån Philadelphia; för hwilkas skul iag ock gjorde en *avancé* på Engelska / at the måtte kortel. höra summan af mit tabl.

Thenna Kyrkia är af samma storlek / allenast hörnen afförne på östra ändan / och en twärmur påbegynt / på den wästra ändan / som

som dock til en tid blifwer stående ofullbordat/ til man får se på hwad fått Gud behagar med Klocker of wålsigna: denne Kyrkia har alle näst sten til sin Grund/ dock intet äntå så god som thenne här nedre är hel och hållen bygd af/ och sedan med tegel hel wacker och prydes sam/ med hwart annat glaserat tegel bygd; hwilka Kyrkiobyggningar komma of hwardera at stå i Swenskt räkning wid påf tiug tusend Dal. Ropparm: och något mehr / hwar af iag ännu står i 7000. Dahlers skuld/ och min Redbroder och något så bort äth/ ey hafwande någorstådes at lita om hielp/ utan hwartera Församlingen måtte sökia huru at krafla sig igenom som the kunna etc.

Så hafwa wij (för hwilket then store Guden ware här / och ehwart det spörres erwinerlig ärat) förmodeligen gåt igenom the största besvär/ och fuller fått wakra Kyrkior färdige/ sådane som är någonsin här äro bygde / i synnerhet thenna på Christina, til sin storhet / så at sielfwa the Engelska / som nu dock hafwa regementet / och äro tusendtals mot of / jemte of i rikedom / måtte undra der ofwer och skatta of sälle / som och nu nyligen twenne Gouverneurer med sig följe kummo wid annat tillfälle at see våra Kyrkior / en ifrån Virginien Francis Nicholson wid namn vår store gynnare / och then andra wid namn Blackstone Gouverneur i Mariland måtte of tillstå; men of fattas nu åtskillig prydnad / the wij här i Landet intet kunna hafwa; såsom et par klocker hwartera / hwar sin Altar: Tafla / wakra Kalkar och Patener samt Lius: Cronor / kostelige rum hafwa wij of för et litet Positiv eller Argwårk och mer slikt. Sådant ther åtskilligt som nämt är / behöfwa wij ännu / det skulle wara en särdeles Gud; Niekelse / om the som mächtige äro / som unge höra af sådant / blefwe rörde / at waga något på of för Gud; ähra skull / våra Kyrkior till rikedom och prydnadt / lemnande sine egne namn där på sig til åminnelse / jämpte kyrkians namn / hwilke bägge allaredan äre nämnde / til hwilka det stänktes: hoo wet huru Gud må röra någons Sinne mehr / som älska Verom för Gud; Ähro loch see then gierna förfrånjas; Emedlertid äro wij gansta wål tilfred; med then wålsignelse of af then gode Guden är bestård / Gud afwände det Krig som wij höra at uptändas / om icke redan uptändt är emot Sverige! så hoppas wij med tsden hafwa åtskilligt hugneligit ther ifrån /

i synnerhet Böcker, at förwänta. Jag har ock omsider fåt en Sko-
la til gångs igenom en stickelig Person / som och tillska förestår Kläckas-
re tjensten / så iag tilförene måtte wara så det ena som det andra /
men än intet, fåt något på så stadig fot som iag wil / i medler tid
måtte i thet / som annat / giöra som man kan etc.

Nu så wij alt mehr och mehr sköta Församlingarna som thet och.
Här en stor omsorg fordras / som iag nu icke allenast / och min Med-
broder gör Församlingen en så fullkomlig Gudztienst som i Sweriget
ther merendels två Präster finnes wid hwar Församling / med Catechi-
förhör efter at med hela Församlingen / först å Manfolks och sedan
å Qwinfolks sidan / alt i ordning uthføre ; fordras ock bested för den
andra prädikan / så större delen af Församlingen kommer fram i Ehos-
ret / ther iag åter och fram frågar det samma och samma / til des det
någorlunda fasnar / användandes ytterligare större delen af Bes-
kan / at fara i kring Församlingen Huus ifrån Huus åhret om / så
mycket giörligt kan ske och som iag wet the behöfwa mig til / at så
lunda mehr och mehr fortsättia Gudz åhra ibland them / etc.

II. Capitel.

Om the Swenska Präst-mån som först plante-
rat Gudz Församling uti America och Nya
Swerige.

Wterst och til sluth / om desse Swenska uti Amer-
ica, i hogkommes ock billigt med någre Ord / the
Präster som först der sammastådes prädikar och
planterat Christi Församling ; Hwad fördenstul
dem widkommer / så hafwer man ännu intet fun-
nit någon underrättelse om flere än desse fölljande.

I. Hafwer warit en wid namn / REORUS TORKILLUS,
Ostrogothus, om hwilken Mag. Campanius således antef-
nat hafwer: Dominus Reorus Torkillus Ostrogotus är
född

född hjt til Wårlden uti Fåsbårg och Myndala By etc. Han gick i Skolan uti Nyblöds/ der han war i 5. åhr/ kom sedan til Lindköping/ hwarest han gjorde sin bästa progress i 10. åhr/ kom så til Skara/ der han war i 3. och ett fierdedels åhr/ och sedan Superintendentia wart uti Gøttheborg vocerade M. And. Printz honom först at blifwa Collega der i Skolan/ och sedan til sin Cappellan, det han berömligen i 5 åhr förestod: kom omsider till Virginien, hwarest han war på fierde åhret / och bekom der en Hustru/ med hwilken han aflade ett Barn. Den 23 Febr: blef han siuk uti Christinæ Skantz / affomnade den 7 Septemb. ætatis 35. och begrofs 9 Dito samma Åhr 1643.

2. JOHANNES CAMPANIUS Holmenfis, hwilken är född hjt till Wårlden Åhr 1601 den 15 Aug. här i Stockholm/ hans Fader war Ionas Petri, Kloclare wid S. Claræ Församling här sammastådes. Sedan han gåt igenom sina Stycken wid Skolan och Gymnasium hafwer han Studerat wid Kongl. Academien i Upsala/ hwarest han ock Åhr 1633. den 19. Julii ordinerades til Präst / af då warande Erkebiskop Doct. Joh. Lenæo. Fölljande åhret den 23. Martii, blef han antagen at föllja the Swenske då Fullmächtige Legater til Ryssland/ som wore Hög: Wälborne Herrar Philip Scheduling, Henrich Flemming, Erich Gyllenstierna och A. Bureus &c. Efter sin hemkomst der ifrån/ war han först Skolemästare i Norrtälje och sedan Präst och Præceptor på Stockholms Barnhus. Anno 1635. den 26. Sept. disputerade han pro gradu uti Upsala/ De Natura. Anno 1642. den 8. Febr. gick han under Promotion och usick gradum Magisterj Philosophiæ, då warande Promotor Mag. Laurentius Fornelius

nelius Poëseos Professor. Samma året den 3. Febr wardt han af höga Öfwerheten kallat / til at följja Gouverneurn Joh: Printz til America, och förestå de Swenska Församlingarne der sammastådes / hwarest han war i 6. åhr. Efter sin hemkomst der ifrån / wart han först Predikant wid Kongl. Ammiralitet, och sedan förordnad til Pastor wid Frösthults och Herendwys Församlingar i Upland / hwarest han D. Lutheri Catechismum med mera uppå det American- Virginiske Språket / som han i America begynt / fullkommat och renskrifwit hafwer; der han ock efter en 33 åhrs tid Gudel och förnöyel. lefwad / 1683. Den 17. Sept. på sit 82. ålders åhr i Herranom affomnade / och wart uti bem:te Frösthults Kyrkia följande året den 7. Febr. Hederligen begrafwen / som hans Monument och grafsten i Hög-Choret der sammastådes utwisar.

3. LAURENTIUS CAROLI LOKENTIUS, om hwilken man intet mera har funnat finna / än allenast at han är kommen til Virginien uti Gouverneuren Herz Johan Printz tid / och hafwer warit the Swenskas Prädikant och Stålsörjare in til åhr 1688. då ock han omfider är i Herranom affomnades.

4. Skal ock der hafwa warit en Predikant uti Gouverneurn Joh. Printz tid / wid namn ISRAEL HOLGH, hwilken efter sin hemkomst der ifrån / skal blefwit Kyrkoherde uti Wäster-Götland i Do Soln.

Förutan dese skola ock twenne Swenska Prästmän rest til Virginien uti Gouver. Joh. Rifings tid; men intet längre der warit / än allenast et åhr och 10. Månader / emedan Landet då af the Holländska blef borttagit: den ena skal warit wid namn / Herz Påder = = = och den andra

andra Herz Mathias = = = / hwilka sedan efter des
 ras hemkomst der ifrån / stola blifwit Kyrkoherdar / den
 förre uti Småland / och den senare i Helsingland.

Sidst hafwa the ock haft en Dykt Präst Mag. IACO-
 BUS FABRITIUS wid namn / hwilken hafwer predikat på
 det Dykta Språket och uthdelat H: Sacramenterna hos
 dem öfwer 16. Åhrs tid: och fast än han förmedelst sin
 höga ålder mist sin Syn / hafwer han likwål hållit Gudz-
 tiensten wid macht uti den ena Församlingen; Men i den
 andra hafwa the behulvit sig med en Swenskt man född
 här i Stockholm / Carl Christopher Springer wid namn /
 hwilken der förrättat Gudz-tiensten med Psalmer och Bö-
 ner / och med Läsande utaf Prädikningar uti en Swenskt
 Postilla / som the uti sit öfwannämde Bref jämnwål be-
 rätta.

Then